Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, ...ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...-hээ гарана | № 144 (17267) | 1986 оной июниин 21, суббото | Сэн 3 мүн.

...Р-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси

...УРДАДХАЛГЫН ПРОГРАММА

...съезд дээрэ баталагдан абтаhан социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын программые бэелүүлгэдэ шиидхэхы шата болохо юм. Арадай бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэд—ороной засагай дээдын зургаанай депутадууд табан жэлэй түсэбые баталжа, хүсэндэнь оруулха уялгатай.

Сесси хүдэлмэреэ июниин 19-дэ Кремль соо, палатануудай еми амяараа болоhон заседанинуудаа дээрэ үргэлжэлүүлбэ.

...ЮЗАЙ СОВЕДТЭ

Агропромышленна комплексые саашадань хүгжөөлгэ республикын ажалшадай онсо анхаралда табигдаха ёhотой гэжэ Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **И. П. Калин** хэлээ. Хүдөө ажахын бүхы продукци үйлэдбэрилгые хоёрhоо үлүү дахин дээшэлүүлхээр, үрэ жэмэсэй, овощой, виноградай, мал ажалай продукциин бүхэсоюзна жасада оруулдаг хубитаяа ехээр үргэдхэхэ байнабди. Хүдөө ажахые эршэмтэйгээр хүгжөөлгэдэ эрдэм ухаанай туйлалтанууд горитой хубитаяа оруулха ёhотой. Агропромой болбосоруулгын промышленностие нарижуулан hайжаруулха дурадхалнуудые оруулба.

Сырьдарьинска областиин Ильичевско районой «Правда» газетын нэрэмжэтэ совхозой хлопок ургуулагшадай бригадын бригадир, депутат **М. Мирбабаева** үгэ хэлэхэдээ, коллективэйнгээ хүдэлмэриин дүй дүршэлые хубаалдаhан байгаа. Хорото шумуулнуудhаа хлопогые сахин хамгаалгын биологическа зүйлнүүдые, мүн хүдөө ажахын авиаци хэрэглэхын орондо плантацинуудые газар дээрэhээ сүршэлгын онол аргануудые нэбтэрүүлхэ гээшэ экономическа ба байгаалиие хамгаалгын ехэ аша үрэтэй байна гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Гэхэтэй хамта хлопок хуряалгын техникэ хангалтагүй мууга̄ар бүтээгдэнэ. Ушар иимэhээ

...

машинанууд поли дээрэ ехэ сырец үлөөнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон зааба.

Манай суднанууд алмалта арьбалалтаараа, мүн бусад үрэ дүнгүүдээрээ дэлхэйн эрхим түрүү суднануудта хүрэнэгүй гэжэ СССР-эй судна бүтээлгын промышленностиин министр, депутат **И. С. Белоусов** hалбариингаа хүдэлмэриие шүүмжэлхы ёhoop сэгнэбэ. Мүнөө судна бүтээлгын продукциин шанарые, техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ комплексно программа табигдажа байна.

Социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар шэглүүлэгдэhэн партийна хүтэлбэриин гуримые, онол аргануудые шэнэдхэн хубилгаха тухай, КПСС-эй Калужска обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Г. И. Уланов** хэлэбэ. Хүнэй эдэбхи үүсхэлые, эрдэм-техникын дэбжэлтые бүри гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэлгын асуудалда тэрэ гол анхаралаа хандуулhан байна. Эсэсэй үрэ дүнгэй түлөө үндэр ехэ харюусалгые хүнүүдтэ хүмүүжүүлдэг ажалай эмхидхэлэй бригадна түхэл шэнжые нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ Киргизэй Компартиин ЦК-е тон зүбөөр, залан шууд шүүмжэлээ гэжэ Киргизэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат **А. Д. Джумагулов** хэлэбэ. Республика дотор хараалагдаhан тусхай зорилготой комплексно программанууд шухала удха шанартай юм.

Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, депутат **Б. Язкулиев** үгэ хэлэхэдээ, Кара-Богаз-Голой тохойдохи байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтайгаар ашаглаха асуудалда тогтобо. Хэзээ нэгэтэ даамба барижа, гаргагдаhан алдуу эндүү эндэхи байгаалиин тэнсүүриие буруу hургэhэн, үнэтэ шухаг түүхэй эдэй хэбтэшые зүбөөр ашаглалгые түбэг бэрхэшээлдэ оруулhан байгаа. Иимэ байдалые гуримшуулан заhаруулхын тула хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

А. П. Завенягинай нэрэмжэтэ Норильскын ашагта малтамал шанаржуулгын-металлургическа комбинадай директор, депутат **Б. И. Колесников** үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин фонднуудай эдэбхитэй хубиие саг соогоо hэльбэн шэнэлжэ байха гээшэ холын Хойто зүгэй сагай уларилда хүдэлдэг предприятинуудта онсо удха шанартай байна гэжэ тэмдэглээ. Бүтээсэ ехэтэй машина түхеэрэлгэнүүдые нэн түрүүн хүйтэн шэмэрүүн уларилтай промышленна райондо эльгээхэ хэрэгтэй.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ гэгээрэлдэ шиидхэгдэхэ ёhотой зорилгонууд тон харюусалгатай, орёо хүшэр байна гэжэ Тартуска университедэй ректор, депутат **А. В. Кооп** хэлэбэ. Юрэнхи эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые тэрэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлбэ. Тусхайлбал, олохон hургуулинууд үхибүүдые 6 наhатайhаань hургажа эхилэлгэдэ бэлэн бэшэ байшоо гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ. Мэргэжэлэй hуралсалда ушаржа байhан дутуу дундануудые усадхан зайсуулха шухала гэжэ депутат тоолоно.

Манай областиин ажалшадай урда ехэ, орёо зорилгонууд табигдаад байна гэжэ КПСС-эй Белгородско обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. Ф. Пономарев** хэлээ. Түмэрэй рудае олзоборилон абаха, шанаржуулха, булад, хабтайлгамал түмэр үйлэдбэрилхэ, газар малтаха шэнэ хүсэнүүдые байгуулха, гээшэ эдэнэй гол зорилгонь болоно. Гэбэшье, энэ талаар горитой ехэ дутагдалнууд, бэрхэшээл түбэгүүд ушарна. Шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй, запасной частьнуудай дутагдал, заhабарилгын баазын hула муу байлга эдэнэй дунда онсо hуури эзэлнэ.

Энээгээр Союзай Совет табан жэлэй түсэбэй проектые зүбшөн хэлсэлгээ түгэсхэбэ.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

Национальностьнуудай Соведэй хоёрдохи заседани Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдэбэ.

Нүхэд **В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, С. Л. Соколов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, А. Н. Яковлев** гэгшэдэй ерэжэ hуухадань, депутадууд болон айлшад альга ташалгаар угтаа.

Заседани **А. Э. Воссой** түрүүлэлгэ доро үнгэрбэ.

Энэ табан жэлдэ ороной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые баталха тухай урда тээмни үгэ хэлэгшэдэй оруулhан дурадхалые дэмжэнэб гэжэ Киргизэй ССР-эй «Кызыл-Кийское» шахтоуправлениин Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ шахтын сэбэрлэлгын забойн хүдэлмэришэдэй звеное даагша, депутат **А. К. Абдукадыров** хэлэбэ. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ, Советскэ Союзай ажалшадта партиин Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгада шахтернууд габшагай ажалаараа харюусажа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдэй түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Киргизэй нүүрhэнэй промышленностиие хүгжөөлгын асуудалнуудта депутат дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Хараалагдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула эрдэмтэд бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа шиидхэхы hалбаринуудта элсүүлхэ, эрдэм ухаанай хүдэлмэридэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ шухала гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, депутат **В. А. Котельников** тэмдэглээ. hалбаринууд хоорондын эрдэм-техникын комплекснуудые байгуулха гээшэ шэнэ түхэл шэнжэнүүдэй нэгэниинь болоно.

Туркменистанай Компартиин Марыйска обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Ч. Г. Гедженов** кадрнуудтай хүдэлмэри ябуулха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулба. Манай область дотор кадрнуудта табигдадаг эрилтэ hуларуулагдаhан байгаа. Мүнөө олохон участогууд политическэ гүнзэгы мэдэрэлтэй, мэргэжэл шадабаритай, эдэбхи үүсхэлтэй мэргэжэлтэдээр бэхижүүлэгдээ. Ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтэ дээшэлүүлэгдээ. Уhаар хангалгын, газ олзоборилгын ба болбосоруулгын асуудалнуудые шиидхэхэдэнь республикада туhалха гүйлтатайгаар депутат союзна органуудта хандаба.

Арадай депутадуудай Чукотско округной соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, депутат **Н. П. Отке** үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургалтын, холын Хойто зүгэй хүн зоной hуудал байдалые hайжаруулгын гол шухала асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна.

Үйлэдбэриие шанарай талаар хүгжөөлгэ нөөсэнүүдые, элшэ хүсые алмалгын технологи үргэнөөр хэрэглэхэ эрилтэ табина. Энээнтэй дашарамдуулан, үндэhэн шухала шэнжэлгэнүүд онсо удха шанартай боложо байна гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин металлнуудые бата бэхи болгохо асуудалнуудые шэнжэлдэг институдай директор, депутат **О. А. Кайбышев** хэлэбэ. Шэнжэлгэ-туршалтын баазые хүгжөөхэ шухала.

(Үргэлжэлынь 3-дахи нюурта).

ПАРТИИН ДҮЛЭТЭ ҮГЭ—МАНАЙ ЗҮРХЭНДЭ!

КПСС-эй ЦК-гай ХАНДАЛГАДА БУРЯАД ОРОНОЙ АЖАЛШАД ИИГЭЖЭ ХАРЮУСАНА

БҮРИ ҺАЙЖАРУУЛХАБДИ

Манай совхозой коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй материалнуудые ехэл hонирхон уншажа, тэдэниие бүхы талаhаань дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой элидхэл соо съездын hүүлээрхи байдал үнэн сэхээр, шүүмжэлхы ёhoop харагдаа. Дутуу дунданууд тухайшье эли тодоор хэлэгдээ. Эдээнhээл hургаал абажа, бүхы хүдэлмэриеэ hайжаруулха, шэнэлэн хубилгаха болонобди.

Мүнөө үеын шухала асуудалнууд болохо нооhо хайшалалга, үбhэ хуряалга партийна организациин гол анхаралда байна. hаяхан «Ниитын адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ бэлдэхэ хүдэлмэри амжалтатайгаар үнгэргэхэ талаар партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэhэн асуудалаар партийна суглаа үнгэргөөбди. Үгэ хэлэhэн коммунистнууд үбhэ хуряалгаяа хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар, эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухай хэлээ. Манай ажахын ехэнхи сабшалан Үдэ голые зубшаhан юм. Тиимэhээ бороотой жэлдэ ходол уhанда абташадаг. Коммунистнуудай дурадхаhанай ёhoop энэ жэлдэ үбhэндэ эртэ орохо гэhэн шиидхэбэри абаабди. Иигэжэ олонхи звенонууд июниин 25-haa үбhэндөө орожо, уhанда орохоор голой ногоо сабшажа эхилхэнь. Энэ жэлдэ ургасашье муу бэшэ.

Бүхыдөө үбhэшэдэй 9 звено байгуулагдаа. Эдэнииe бултадаа коммунистнууд толгойлно. Звено бүхэндэ партийна, партийно-комсомольско бүлэгүүд байгуулагдаха. Тиихэдэ агитаторнууд, политинформаторнууд томилогдохо. Эдэмнай бүхы үбhэшэдые үндэр бүтээсэтэ ажалда элсүүлхэ, звено соогоо ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха гол хүсэмнай гээшэ. Үбhэ хуряалгын үедэ парткомой ябуулха ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түсэб баталагдаа. Звено бүхэндэ түсэбүүд үгтэжэ, тэдэнэр социалис уялгануудые абаба. Энэ жэлдэ бүхыдөө 43 мянган центнер үбhэ абаха түсэбтэйбди. Энэмнай нёдондонойхиhоо ехэ. Иигээд звено бүхэнэй байрлаха газарнуудта улаан булангуудые байгуулжа, мүрысөөнэй гурим, социалис уялганууд гэхэ мэтые шэмэглэн бэшэжэ үлгэхэбди.

Тэрэшэлэн хонидой нооhо хайшалха шухала хүдэлмэри эхилхэнь. Нооhо хайшалха пунктнуудые даагшадаар коммунистнууд табигданхай. Хайша хурсадаха, заhабарилха хүдэлмэридэ дүй дүршэлтэй, бэрхэ механизаторнууд хүдэлхэ. Агитаторнууд, политинформаторнууд баталагданхай. Залуушуулые hургаха дүршэлтэй хүнүүд олдонхой. Онсолон хэлэхэдэ, эдэ шухала хүдэлмэреэ эрхим бэлэдхэлтэйгээр эхилжэ, hайнаар үнгэргэхые оролдохобди.

Н. ЛАМХАНОВ,
Хориин районой Анаагай совхозой парткомой секретарь.

ЭРХИМ АЖАЛААРАА ДЭМЖЭХЭБДИ

Манай шэлэй заводой хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй материалнуудтай танилсажа, тэрэниие халуунаар дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэ. Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай хандаhан Хандалгада харюу болгон, коллектив бүхэн абаhан социалис уялгануудаа үлүүлхэ гэhэн шиидхэбэри абаба. Тэдэнэр социалис мүрысөө бүри hайнаар дэлгэрүүлхэ, тэрэниие ёhотойл нүхэр ёhоной мүрысөөн болгохо тухай хэлээ. Эдэ үдэрнүүдтэ шэл гаргадаг цехэй коллектив габшагай hайнаар хүдэлжэ байнхай. Урда hарануудта заhабарилгын ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, түсэбэй дүүргэлтэ гээгдэлдэ ороhон байгаа юм. Мүнөө сүүдхэ соо бүхыдөө 48 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдана. Иимэ дүн заводой түүхэдэ байгаагүй юм.

Эндэ социалис мүрысөөн ехэ нүлөө үзүүлнэ. Халаануудай, хүдэлмэришэн бүхэнэй хоорондо мүрысөөн hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Партгрупорг Николай Владимирович Сафроновой ударидаг нэгэдэхи халаанай коллектив недели соо 50—52 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргажа, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Халаанай мастернууд Е. Я. Филева, Х. Б. Чимитова ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, үндэр үрэ дүн туйлана. Тус цехэй коллектив түсэбhөө гадуур 4 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргаад байна.

Тиихэдэ машинистнууд С. И. Бузин, Л. Ф. Власов гэгшэд мүнөө абаhан ажалайнгаа энэ эршые багашье hуладуулхагүй гэжэ үгээ үгэбэ. Тэдэнэр энэ жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргэхые уряалаа. Тэрэшэлэн коммунистнууд мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ бии байhан дутуу дундануудые усадхахые оролдоно.

Тобшолходо, КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада аша үрэ ехэтэй, эрхим ажалаараа харюусаха байhанаа манай хүдэлмэришэд мэдүүлбэ гээшэ.

Е. БОЖЕДОМОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой цехэй партбюрогой секретарь.

АХА НҮХЭДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ комсомолой отрядай бүлэгтэй хамта ерэжэ, Гусиноозерскын ГРЭС-тэ ажаллажа байнаб.

Мүнөө бидэ, Пензенскэ областьhоо ерэhэн 26 басагад ГРЭС-эй олон объектнүүдтэ, хилээмэнэй заводто ажаллажа эхилээбди. Бидэ элдэб ажалай дүршэлтэй боложо байнабди: сагааданабди, шэрдэнэбди. ГРЭС-эй профилакториие ашаглалгада оруулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабааданабди. Бэрхэ хүдэлмэришэн Галина Семенова бидэнэй hурган хүмүүжүүлэгшээр томилогдонхой. Тэрэ бүхы эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө бидэндэ дамжуулжа байна.

Би өөрөө 20 наhатайб. Заримамнай мэргэжэлгүй hэн тула бултадаа барилгада тон хэрэгтэй мэргэжэл шудалха гэжэ бодообди. hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай дэргэдэ штукатур-малярай мэргэжэлдэ булта hуража эхилэнхэйбди. Үдэшэ бүхэндэ хоёр часай туршада штукатур-малярай мэргэжэлтэй тон дүтөөр танилсажа байнхайбди. Июль hарын эхээр hуралсалайнгаа шалгалтануудые барижа эхилхэбди. Тиигэжэ ёhотой мэргэжэлтэй болоhон бидэнэр ГРЭС-эй барилгада тон ехэ аша туhа хүргэхэ байhамнай лабтай. Бидэнэй хүдэлмэридэ, ажаhуудалай асуудалнуудта ГРЭС-эй партийна болон комсомолой комитедүүд тон ехэ анхарал хандуулна. Энээниие харюулжа, партиин ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй табиhан эрилтэнүүдые дүүргэн ажаллахабди.

Г. ЮРТАЕВА,
Гусиноозерскын ГРЭС-эй дэргэдэхи КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ комсомолой отрядай гэшүүн.
Сэлэнгын район.

...ЛАА ТЭЖЭЭЛЭЭР ГҮЙСЭД ХАНГАЯ!

...РЮУСАЛГАТАЙ ...АЯА ЭХИЛХЭМНАЙ

...

баhал иимэ 4 звено байгуулагдахаар хараалагдана. Тэдэнэр косилка, тармуур, үбhэ тюк болгон багсалдаг түхеэрэлгэ болон бусад техникэ, тракторнуудаар гүйсэд хангагдаба.

Аргатын совхозой сабшалангынь угаа ехэ юм. Тиимэhээ тус ажахынхид энэ харюусалгатай хаhаяа эмхи гуримтайгаар үнгэргэхын тула бүхы бии байгаа техникээ заhабарилхын хойноhоо нилээд оролдолго гаргаба. Мүнөө эндэхи тракторнуудынь хуу бэлэн болгогдоод, нуга сабшалан дээрэ хүдэлгэгдэжэ байна. Эдэнэр үбhэ бэлэдхэлгээ ойрын сагта захалха юм. Аргатынхид нойтон үбhөө үлеэлгэжэ хатааха агрегат Үлэгшэнэй хуушан склад соо түхеэрбэ. Тэрэнээ мүн туршажа үзэхэнь.

Дэрээнэй совхозой нуга сабшалан дээрэ үндэр ногоон ургажа байнхай. Тэрэниие саг сооньхуряаха асуудал баhал эндэхи ажахын анхаралда абтанхай. hаяхан тус совхоздо энэ шухала асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо хэмжээнүүд баталагдан абтаа. Үбhэшэдэй звенонууд ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ талаар дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаhан байха юм. Эндэ байгша ондо гүйсэд оньhожоруулагдаагүй 13, морин болон гар хажууршадай 5 звено эмхидхэгдэжэ, тэдэнэртэ МТЗ түхэлэй 13, Т-40 түхэлэй нэгэ, Т-25 түхэлэй 5 трактор, ЖРБ түхэлэй жаткатай хоёр ороохоной комбайн даалгагдажа үгтэбэ. Эдэ комбайнуудаар эрьежэ унаhан ногоо сабшахада ехэ hайн юм. МТМ-е даадаг А. Николаевай хүтэлбэрилhэн тусхай заhабарилагшадай бригадын гэшүүд косилка, тармуур болон бусад түхеэрэлгэнүүдые саг сооньбэлдэжэ дүүргэбэ.

Иимэ бэлэдхэлтэйгээр бидэ энэ харюусалгатай хаhаяа угтажа байнабди. Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ районой заhабарилгын-техническэ предприятиин тусхай заhабарилагшадай бригада колхоз, совхозуудаар ябажа, эбдэрhэн техникыень заhабарилжа үгэхэ даабаритай. Юрэдөөл, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, энэ шухала асуудалда бүхы талаhаань анхарал хандуулаанхайбди.

«Түсэб соо хараалагдаhан ехэ зорилгонууд экономическа ургалтын эшэ үндэhые тодорхойлологдо шэнээр хандаха эрилтэ табиба. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаhанай, үйлэдбэриин аша үрын дүнгүүдые үндэhөөрнь hайжаруулха гээшэ эндэ тодорхой шухала удха шанартай байна» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглээ. Саашадаа бидэ үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэжэ, хараалагдаhан түсэбтэ даабарияа дүүргэхын түлөө оролдохо болонобди.

Ж. АНГАЛАНОВ,
Хурамхаанай районой агропромышленна нэгэдэлэй ахамад инженер.

Онохойнхидой болон ёнгорбойнхидой үүсхэл дэмжэгдэнэ

БОЛЗОРҺОО УРИД

Эдэ үдэрнүүдтэ Туранай совхозой hаалишад болон мал адуулагшад гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие болзорhоонь 20 гаран хоногоор урид дүүргэhэн тухайгаа элидхээ.

Түсэбэй ёhoop эндэхи фермэнүүд жэлэй эхинhээ 1600 центнер hү гүрэндэ тушааха байhан аад, мүнөө 20 гаран центнерээр үлүүлээд байна.

Совхозой hаалишад жэлэй эхинhээ хойшо үнгэрhэн 5 hарада үнеэн бүриhөө 1046 үлүүтэй килограмм hү hаагаа. Энэнь район соогоо хоёрдохи дүн болоно. Үнгэрhэн жэлэй энэ хугасаада туранайхид баhал иимэ дүн харуулhан байха юм.

Ажахын түрүү hаалишад Г. Дымшеева, Д. Халхаева, Г. Игнаева гэгшэд жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 1200—1250 килограммhаа дээшэ hү hаажа, түсэбэй дүүргэлтэдэ, нилээд ехэ хубитаяа оруулаа. Мүнөө эдэ гурбан түрүүшүүлдэ hаалишад С-Х. Халхаева, Х. Сыренова гэгшэд үрэ дүнгүүдээрээ нилээд дүтэлэнхэй.

Ж. ЮБУХАЕВ.
Түнхэнэй район.

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛНЭ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилхын тула социалис мүрысөөн Мухар-Шэбэрэй районой hү hаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрнэ. Тус мүрысөөндэ «Забайкалец» совхозой Хүhөөтын фермын коллектив байгша оной эхинhээ олон удаа илажа гараа юм. Мүнөө зунай сагта районой түрүү малшад hү hаалияа эрид дээшэлүүлнэ.

Загарайн районой Онохойн совхозой hаалишад болон операторнуудай үүсхэлые халуунаар дэмжээд, ажахын малшад hү үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэб болон социалис уялгануудые болзорhоонь урид дүүргэхээр хараална.

Түрүү малшадай коллективтэ эрхим ажалаараа hара бүхэндэ суурхажа ябадаг түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй дундаhаа Анна Николаевна Коденева, Екатерина Матвеевна Богомазова болон Лариса Доржиевна Магбанова гурбан онсо шалгаржа, үргэнөөр дэлгэрhэн социалис мүрысөөе толгойлжо ябана. Эдэ гурбан түрүүшүүл 50-яад үнеэдые hаадаг. Тиигэжэ ганса май hарада эдэнэр үнеэн бүриhөө 400-гаад килограмм hү hаагаа.

В. ХУДАЕВ.

Зэдын районой «Мир» колхоз hү, мяха гүрэндэ тушааха хахад жэлэй түсэб июниин 8-да дүүргэhэн тухайгаа элидхээ.

Зунай элдин сагта Гэдэнэй фермын hаалишад үнеэн бүриhөө сүүдхэдээ 12 литр hү hаана. Эндэ 16 hаалишад 400 үнеэ hаадаг юм. Найман үхэр адуулагшад hаамхай үнеэдээ hайнаар харууhална.

«Мир» колхозой hаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд Загарайн районой Онохойн, Захааминай районой Ёнгорбойн совхозуудай малшадай үүсхэл дэмжээд, зунай hарануудта үнеэн бүриhөө 1000 килограмм hү hааха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гэдэнэй МТФ-эйн hаалишад (түрүүшын зэргэдэ) Д. Чагдурова (зүүн гарhаа), электро-механик В. Бадмаев, hаалишан Д. Самбуева, тоо бүридхэгшэ С. Очирова, hаалишад Ц-Х. Бунеева, Д-Х. Мункуева; (хоёрдохи зэргэдэ) — hаалишад Х. Бунеева, С. Колодина, Т. Гармаева, МТФ-е даагша А. Айсуев, hаалишад М. Гармаева, Г. Батуева, Д-С. Бадмаева, Ц-Х. Меньшикова, Е. Банзаракцаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ҮҺЭСӨӨ НОГООН ДОЛГИЛХО

...эй районой Бодонгуу... ...озой Шанагын отде... ...луговодуудай звено ...hан 290 гектар нуга ... дээрээ үндэр баян ...ргуулжа, хамтынгаа ...үрэн хүрэхэ тэжээл ...н түлөө ехэ оролдоор ажаллажа байн... хоёрхон хүнhөө бү... Гылык Гонсоронович ...арба гаран жэл луго... ...хүдэлжэ, дүршэл ехэ... ...онхой. Нүгөөдэнь ту... ...рэ жэл хүдэлжэ эхи... ...haa, ажалай ехэхэн ...эй, партийна органи... ...дурадхалаар эльгээгдэhэн коммунист Жамбал Балданович Жамьянов болоно.

Нёдондо звеногойхид даалгагдаhан сабшалан дээрэhээ түсэбhөө гадуур 3000 центнер үбhэ абаа бэлэй. Энэнь иэн түрүүлэн бүтээсэ ехэтэй, үсэд нэтэрүү оролдосотой ажалай үрэ болоно. Гадна түрүү технологи, ажахын тоосоо үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй ашаар газарайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ амжана.

Мүнөө жэл гектар бүриhөө 19 центнер үбhэ хуряаха даабаритай юм. Партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула луговодууд сабшалангай ургасые гектарай 30 центнертэ хүргэхэ гэhэн уялга абаад, ажаллажа байна.

290 гектар сабшалангаа бүхыдэнь уhалжа дүүргээд, хоёрдохёо уhалжа байнхай. Эндэ ургасын гараса жэгдэ hайн, нюдэ баясуулан ногоорно.

Нёдондо үндэр ургаса хуряаhан эдэнэр мүнөө жэлдэшье урагшатайгаар ажаллажа, hанаhандаа хүрэхэл байха гэжэ этигэмээр.

Д. ТОГОШИЕВ.

Захааминай уншагшадтай уулзалганууд

АЛИШЬЕ ТАЛААРАА АША ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ

МҮНӨӨ, эрид хубилалтын үе сагта, манай ороной ажабайдал, хараа зорилгонууд, баяр баясхалантайшье, хүндэ хүшэр ушарнууд, албан зургаануудай ажал хүдэлмэри тухай үргэн олониитэдэ саг үргэлжэ мэдээсэжэ, хүн зонтой али бүхы асуудалнуудаар зүбшэжэ байха гээшэ хуули ёһо болохо зэргэтэй. Энээн тухай КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд дотор тодо һонороор, нэгэн янзаар заагданхай гээшэ.

Тиимэһээ манай редакци оорынгоо хүдэлмэри тухай, парти болон правительствын тогтоол, шиидхэбэринүүдые хэр бэелүүлжэ байһан тухайгаа уншагшадта хөөрэжэ үгэдэг, дуулгадаг байха юм. Энэ талаар худоо нютагуудта манай үнгэргэдэг уулзалганууд, тоосоонууд алишье талада — уншагшадташье, редакциин ажал хүдэлмэридэшье — аша туһатай гэжэ тоолохо үндэһэ баримта бии.

Һаяын үдэрнүүдтэ иимэ уулзалганууд заха холын Захааминай районой хэдэ хэдэн ажахынуудта үнгэргэгдэһэн байна. Юуб гэхэдэ, Захааминай болон Хэжэнгын районуудай ажалшад республика дотороо эгээл олоор «Буряад үнэн» газетэ захижа абадаг, һонирхон уншадаг, мүн тэрэшэлэн өөһэдынгөө ажал хэрэгүүд, ажабайдал тухайгаа бэшэжэ байдаг юм. Имагтал энээнһээ уламжалан, холын районой үргэн олон уншагшадай урда тоосоо хэхэ шиидхэбэри редакционно коллегиин зүблөөн дээрэ абтаһаниинь ойлгосотой ёһотой.

Тус районой Цахирай, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Харацайн совхозуудай ажалшадтай уулзажа, «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ, промышленность болон барилгын таһагые даагша, поэтесса Г. Х. ДАШЕЕВА, соёлой болон һургуулинуудай таһагай корреспондент, поэт Б. Н. ЖАНЧИПОВ, Захааминай ба Зэдын районуудта хүдэлдэг тусхай корреспондент Ш. Б. БАКШЕЕВ газетынгээ зохёохы ажал хүдэлмэри тухай, партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай тоосоо хэһэн, уншагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байна. Эдэ ажахынуудай малай фермэнүүд, гүүртэнүүд дээрэ, клубууд соо үнгэрһэн уулзалганууд тэрээндэ хабаадагшадай ехэ һонирхол татаа, аша туһатай, үнэн сэхэ хөөрэлдөөн болоо гэжэ тэмдэглэхэ ушартай ха.

Тунгалаг уһатай гол горходоор, тужа ногоон хада ууланoccaдаар элбэг, абдар дүүрэн ашагта малтамалнуудаар, атар тарган адууһа малаар баян, ажалша бэрхэ арад зоноороо суурхадаг Захааминай район республикымнай арадай ажахы дотор горитой һуури эзэлдэг гэжэ мэдэнэбди. Һайхан байгаалитай энэ нютаг хододоо баян хэшэгтэй. Эндэхи ажалшад Эхэ оронойнгоо аша туһада үнэтэй сэнтэй үнгэтэ металл үйлэдбэрилдэг, үхэр малаа үсхэбэрилдэг, үргэн ехэ ой тайгынгаа үнэр баян нөөсэнүүдые ашагладаг гээшэ. Газар нютагайнь гол баялиг — үнэн сэхэ, уран бэрхэ, урагшаа һанаатай улад зон болоно ха юм. Имагтал эдэнэй хүсэл оролдолгоор, шэн габьяата ажалаар шэнэ амжалтанууд туйлагдана, социально-экономическа хубилалтанууд туйлагдана, хүн зоной һуудал байдал һайжарна, худоо нютагуудай шэнжэ шарай эрид хубилна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ ёһотойбди. Энээн тухай, үе сагай эрилтэнүүд тухай һанал бодолоо андалдаан эдэ уулзалгануудай үедэ болоо гээшэ.

Район дотор болоһон тоосоото уулзалгануудта КПСС-эй Захааминай райкомой секретарь Николай Бальжинимаевич БУДАЕВ, пропаганда болон агитациин таһагые даагша Нина Николаевна ДАБАЛАЕВА, «Ажалай туг» гэжэ районно газетын редактор Валентина Санжиевна БАТУЕВА, райгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша Ольга Азангаевна БАТУЕВА, нютагай партийна, совет, профсоюзай эмхинүүдэй болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд хабаадаһан, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэһэн байха юм.

Эдэ уулзалга, хөөрэлдөөнүүд дээрэһээ ажаглалта, тэмдэглэлнүүдээ мүнөө газетынгээ уншагшадай анхаралда дурадхахатаяа хамта, иимэ тоосоонууд саашадаа бусадшье районуудта үнгэргэгдэхөөр хараалагдана гэжэ уридшалан мэдээсэхэ дуран хүрэнэ.

1. ХҮХЫН СУУРЯАТАЙ НАРИНДА

Цахирай совхозой конторо соо тус ажахын партбюрогой секретарь А. Л. Жаповтай, профкомой түрүүлэгшэ С. Г. Рабдановатай уулзабабди.

— Совхознай гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб бүри январь һарада дүүргэһэн юм. Мүнөө һү тушаалгаарша дүүргэхэеэ байнабди, — гэжэ Андрей Лубсанович хөөрэнэ.— Байгша оной малай үбэлжэлгэ муу бэшээр үнгэрөө. Энэ талаар малшадаймнай габьяа яһала ехэ. Худөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын хүгжэлтые али болохоор хурдадхаха арга нөөсэнүүдээ бэдэрнэбди. Һү һаалиин мал ажалда хэрэгдэдэг селекционно-үүлтэрэй хүдэлмэри һүүлэй жэлнүүдтэ һайжаруулагдаа. Һүнэй һаамай дээшэлжэ байһан ушар дурсагдагша хүдэлмэриин ашагтай байһые гэршэлбэ гээшэ. Хэрбээ 1983 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1464 килограмм һүн һаагдаһан байбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 1701 килограмм болоо һэн, — гээд нүхэр А. Л. Жапов тэмдэглээ бэлэй.

Совхозой ажалшад байгша онойнгоо үйлэдбэриин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис мүрысөө район дотороо үүсхэһэн байна. Эндэхи Түбэй һү һаалиин фермэдэ 19 һаалишад ажалладаг. Мүнөө үедэ тэдэнэр, хоер бүлэг боложо хубаараад, Нарин, Цахирай эхин гэжэ газарнуудта зуһажа байнхай.

Юһэн һаалишадай ажаллажа байдаг Нарин гэжэ газарта хүрэбэбди. Бидэнэй урда тээхэнэ нютагай киномеханик С. С. Доржиев һаалишадта шэнэ фильм харуулаад, Цахирай эхиндэ оршодог зуһалан зориһон байба.

Нютагайнгаа ажахыда олон удаан жэлдэ һаалишанаар хүдэлһэн 86 наһатай Ханда тээбиин гэртэ, Наринай ногоон тужа соо һуурижаһан фермын ажалшадтай нэм һуужа хөөрэлдэбэбди.

— Һаянай ороһон хура бороогой удаа бэлшээри хараа байса һайжаржа, үдэшэ, үглөөнэймнай һаам эли бодо дээшэлнэ,— гэжэ һаалиин тоо бүридхэгшэ Лариса Бадмаева хөөрэнэ.

— Бэлшээритнай хэр гээшэб, — гэжэ асуубабди.

— Хада уулын хабшал жалгаар лэ малнай бэлшэдэг гээшэ. Бухыдөө 190 толгой малтайбди. Тэдэнэймнай 130-ниинь һаагдана. Адуулгашаднай Н. Ц. Гончиков Ж. П. Цыремпилов хоер гол түлэб Шэбэр толгойн, Дээдэ, Дунда болоод Наада жалгануудаар малаа бэлшээнэ.

Зуһаландаа бууһанһаамнай хойшо захижа абадаг, газетэ, журналнуудыемнай үшөө асараагүй байна гэжэ Наринай һаалишад нэгэн дуугаар мэдүүлбэ. Энэ ушарые усадхажа, саг сооонь абадаг болгохо талаар хэмжээнүүдые абаха байһанаа совхозой партбюрогой секретарь нүхэр А. Л. Жапов мэдүүлээ.

«Буряад үнэн» газетээ яһала һонирхожо уншадагбди. Саашадаа буряад уран зохёолшодойнгоо шэнэ бүтээлнүүдые, иланхаяа богони хэмжээнэй һайн рассказуудые, арадай дуунуудые, үреэлнүүдые толилжо байгыт гэжэ эндэхи һаалишад захяа бэлэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Цахирай совхозой Наринай фермын залуу һаалишад (зүүн гарһаа) Лариса Бадмаева, Марина Иванова, Зоя Ламажапова, Марина Гармаева гэгшэд уулзалгын һүүлээр.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

2. САГААН МОРИНОЙ КЛУБ СОО

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой отделени болохо Сагаан Морин нютаг һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ барилгануудые олоор хээ юм байна. Ойто хадануудай майлаар оршоһон энэ нютагай түб тосхондо илангаяа байрын шэнэ гэрнүүд ербылдэнэ.

Зэргэлүүлээд баригдаһан эндэхи клуб сельсоведэй байшан хоёрой газаагуур модод болон һөөгүүд. мойһоной эшэнүүд олоор тарингданхай, ёһотойл һайханаар һалбаржа байһан сэсэрлигэй орон байба.

Сельсоведэй байшангай дүрбэн углууда сагаан үнгөөр шэрдэгдэһэн дүрбэн үндэр домбо-һабанууд сарюуханаар табяатай. Тэдэнэй доодо таладань резинэ шланг һуулгагданхай. Ушарынь хадаа аадар бороогой уһан һарабшаһаа сэхэ тэдээн руу тодогдон сугларжа байдаг ха юм.

— Хэр магад гал аюулай болохо жэшээтэй һаань, уһан ходо байха болоно ха юм,— гэжэ сельсоведэй үнинэй дүй дүршэлтэй түрүүлэгшэ Доржо Балданович Жалсанов тайлбарилба.— Үгышье һаа, гандаһан үедэ шэнээр тарингдаһан сагдуул, һөөгүүдые заа зааханаар уһалжашье байхада хэрэг ха юм,— гээ бэлэй.

Клубай газаадахи сэсэрлиг соо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Сагаан Морин нютагһаа мордожо, баатарлигаар унаһан 51 сэрэгшэдэй дурасхаалда табигдаһан хүшөө бии.

— Бухыдөө 65 хүн эндэһээ дайнда ошоһон зомди. Тэдэнэй амиды мэндэ бусаһан 14-нэй зургааниинь мүнөө ябанабди,— гэжэ Доржо Балданович дурсаа һэн.

Үдэшэлэн Сагаан Мориной клуб соо нютагай улад зон олоороо сугларжа, «Буряад үнэн» газетын редакциин коллективэй хэжэ, бэелүүлжэ байһан ажал хэрэгүүд, зорилгонууд тухай хөөрөө шагнаһан, удаань өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хойно хойноһоо бодожо хэлэһэн байна.

— Би хадаа «Буряад үнэн» газетээ хуушан монгол, лата үзэгүүдээр хэблэгдэжэ эхилһэн сагһаань хойшо уншажа, республикынгаа засагай дээдын зургаануудай орган болохо энэ газетэһээ олон юумэ ойлгожо, мэдэжэ абаһаар ерээб, — гэжэ хуушанай багша Лубсан Жамсуевич ЧИМИТОВ үгэеэ эхилээ һэн. —Үндэһэн хэлэн дээрээ гаража, орон, түбиин һонинуудые, манай уран бэлигтэнэй бүтээл зохёолнуудые, тэдэнэй зохёохы ажал ябуулгые дэлгэрэнгыгээр, тодоор харуулжа байдаг «Буряад үнэнөө» багаар захидаг ушарнай голхормоор гээшэ. Энэ газетээ олонхи ушарта сэдьхэлээ табижа, шүүжэ үзэжэ уншанагүйбди. Залуушуулые хүмүүжүүлмэ хурса удхатай, һонин баримтатай очерк олоор толилогдожо байбал, һайн бэлэй,—гэжэ тэмдэглэбэ.

— Рассказууд хомор гарана. Рассказ гээшэмнайл бага хэмжээнэй һэн тула, газетэдэ таарама, дүүрэһэн удхатай зохёол байна ха юм,— гэжэ совхозой хүдэлмэришэн Лев Цыремпилович УБАШЕЕВ хэлэбэ.

— Анхандаа добо дээрэ түүдэг табяад, тэрэниие тойрожо дуу, ёохор татан үүрэй сайтар наадагша бэлэйбди. Мүнөө манай залуушуул хаа-яа клубтаа сугларжа ёохор наададаг. Гэбэшье олонхимнай ёохоройнгоо дуунуудые мэдэхэгүй байна гээшэ. Зариманиинь мартаашье юм ааб даа. Тиимэһээ нютаг нютагуудай ёохор наадаһай дуунуудые гаргажа байбал, улад зон һонирхожо сээжэлдэхэ, удаань дүхэриг болон наадажашье байхань олошорхо һэн ха. Гадна урданай онтохонуудые толилжо байбал һонин байха,—гээд Доржо Балданович ЖАЛСАНОВ хэлээ һэн.

— Иимэрхүү уулзалгануудые үнгэргэжэ байбал, али алишье таладаа, илангаяа газетые уншасатай, һонин болгохо талаар ехэ туһатай байха,— гээд КПСС-эй Захааминай райкомой секретарь нүхэр Николай Бальжинимаевич БУДАЕВ үгэеэ эхилбэ. —Үндэһэн буряад литературна хэлэеэ хүгжөөхэ, дэлгэрүүлхэ, хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын үүргэ нүлөө хэмгүй ехэ гээшэ. Буряад хэлэн дээрэ эхин классуудай предмедүүдые бултыень заажа захалбал һайн һэн. Иимэрхүү уулзалганаудта редакциин эрхим журналистнууд лэ уригдажа байха зэргэтэй. Тиихэдээ редакциин түлөөлэгшэд ябаһан газартаа хүдөө бэшэгшэдэй постнуудые байгуулжа, бэшэмээр зонуудта бэшэлгын онол арганууд тухай хөөрэжэ үгэхэ ёһотой. Уулзалганууд дээрэ хэлэгдэһэн һанамжа дурадхалнуудай зохисотой зариманайнь журналистнуудай саашанхи ажалда хэрэглэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ. Газетэ, журналнуудай захигшадтаа хэр зэргэ саг соогоо хүргэгдэжэ байһые шалгажа байха болонобди. Манай ажахынуудай гүүртэ, фермэнүүдээр тусхайлбал, Цахирай, Харацайн совхозуудта тэдэ бүгэдэ удааржа хүргэгдэдэг байба. Энэ талаар хэмжээнүүд абтаха. Уулзалганууд нэн түрүүн ямар нэгэн районой газетын дубляжай хүдэлмэрилэгшэдтэй эхил бэл һайн ха. Оршуулгынь, бэшэлгынь шанар тухай дүршэлтэй журналистнуудай һанамжа сэнтэй байха. Газетэдээ эхилэн бэшэгшэдэй шүлэгүүдэй, рассказуудай шэнжэлэл гаргажа, һайн, муу талыень заажа байха гээшэ ехэ туһатай,— гээд нүхэр Н. Б. Будаев онсолон тэмдэглээ.

Энэ уулзалгын һүүлээр Дүтэлүүрэй соёлой байшангай уран һайханай бэлигтэн ерэжэ, Д. Батожабайн «Урбаанай урташта ябадалнууд» гэһэн зүжэг сагаан-моринойхидто харуулжа, эндэхи ажалшадай һайшаал магтаалда хүртэһэн байна.

3. «ТҮРЭЛХИ ХЭЛЭНЭЙМНАЙ ТҮШЭГ БОЛОХО...»

Мэлэ тосхоной соёлой байшанда болоһон уулзалгые СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой парткомой секретарь нүхэр Л. Д. Сенгеев нээжэ, нютагай найман жэлэй һургуулиин буряад хэлэ, литературын багша Б. Б. Гомбоев эгээн түрүүлэн үгэ абаа һэн.

Нүхэр Б. Б. Гомбоев Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай түүхын-хэлэ, бэшэгэй факультедэй буряад таһагые дүүргэжэ гараһаар, түрэл Мэлэ нютагайнгаа һургуулида арба гаран жэл соо таһалгаряагүй ажаллажа байна. Тиихэдээ эдир үетэниие түрэлхи хэлэндээ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нилээд амжалтануудые туйлажа, район соогоо мэдээжэ багша болонхой. Һургуулида хүдэлмэрилжэ эхилһэнһээ хойшо Баир Будаевич эдир бэшэгшэдэй кружок байгуулаа. Тэрэнэй гэшүүдэй зохёол бүтээлнүүд районой «Ажалай туг» газетэдэ үе-үе болоод лэ толилогдожо байдаг. Гадна эндэхи һурагшад багшынгаа хүтэлбэри доро түрэлхи хэлэ, литератураар үнгэргэгдэдэг районой болон республикын олимпиадануудта хэдэн дахин амжалтатайгаар хабаадалсаһан юм. Тэрэшэлэн Мэлын һурагшадай найруулгануудһаа бүридхэгдэһэн манай газетын «Хонхо» гэжэ хуудаһан редакциин долоон хоногой летучка дээрэ һайн сэгнэлтэдэ хүртөө һэн.

> «ШЭНЭ ЮУМЭНЭЙ БИИ БОЛОЛГЫЕ, АЖАБАЙДАЛАЙ БҮХЫ ТАЛАНУУДТА МҮНДЭЛЖЭ БАЙГАА ТҮРҮҮ ҮЗЭГДЭЛНҮҮДЫЕ МАНАЙ ХЭБЛЭЛЭЙ ҺЭРГЭЛЭНГЭЭР ХАДУУН АБАХА, ТЭДЭНИИЕ БҮГЭДЭ НИИТЫН АРГА ШАДАБАРИ БОЛГОХО ГЭЭШЭ МҮНӨӨ ОНСО ШУХАЛА УДХАТАЙ БОЛОНО. ОЛОНИИТЭДЭ МЭДЭЭСЭЛ ТАРААДАГ ХЭРЭГСЭЛНҮҮДЭЙ ҮНЭН ЗҮБӨӨР ЮУМЫЕ ХАРУУЛГА, ҮНДЭР ЭРИЛТЭТЭЙ БА ХАРЮУСАЛГАТАЙ БАЙЛГА — ПАРТИЙНА ХЭБЛЭЛЭЙ ХЭЛБЭРИШЭГҮЙ ГОЛ ЗАНШАЛНУУД...»
>
> (М. С. Горбачевой КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум дээрэ хэлэһэн элидхэлһээ).

Нүхэр Б. Б. Гомбоев һурагшадай «Буряад хэлэнэй наадануудые, кроссворд болон бусадшье олон зүйл ухамайлач зохёожо, кружогойнгоо гэшүүдэй һонирхол үргэдхэдэг, тиигэжэ буряад хэлэнэйнгээ баялигай уутые али болохоор нээжэ туршадаг байха юм. Түрэлхи хэлэ заалгаар тэрэнэй олоһон, нооһэн баян дүй дүршэл саашадаа республикын Гэгээрэлэй министерствын болон багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай хүдэлмэрилэгшэдэй анхарал татажа, арга заатагүй дэмжэгдэхэ, зүбшэгдэхэ байха гэжэ һанагдана.

— Үдэр бүри ерэжэ байдаг «Буряад үнэн» газетэмнай юрэнхыдөө яһалал һонирхолтой байдаг гэжэ нэн түрүүн хэлэхэ хэрэгтэй,— гээд Баир Будаевич ГОМБОЕВ үгэеэ эхилээ һэн.— — Республика дотор болоһон ушар байдалай һонин болон бусадшье зүйлнүүдые олонхи ушарта «Правда Бурятии» газетэһээ уридшалан «Үнэнэй» уншагшад мэдээд байдаг. Түрэлхи хэлээрээ найруулха, зохёохо һэдэбтэй үхибүүдэй шадабариие дэбэргэжэ, тэдэниие урмашуулха хэрэгтэ газетын «Хонхо» гэжэ тусхай хуудаһан ехэ аша туһатай. Тэрэниие һара бүри, алгадгүй гаргажа байха хэрэгтэй гээшэ. Тиихэдэ уншагшад ехээр хүлеэдэг «Толиин» зарим материалнууд һонигүйшэг байдаг. «Хүн ба байгаали» гэжэ хуудаһанда манай хизаарай ангуудай болон ургамалай аймаг тухай һонирхомо материалнууд гаража байг лэ. Томо зохёолнуудай хэһэгүүдые балай үгэлтэгүй гээшэ ха. Тиимэһээ багахан рассказуудые саг саттаа гаргажа байбал, уншасатай байха. Литература, искусствын талаар боложо байһан һонин тухай мэдээсэлнүүд анхарал татадаг. Үхибүүдтэ тааруу багахан шог ёгто үгүүлэлнүүд болоод, һурагшадай гүйсэдхэмоор сценкэнүүд газетэдэ гаража байбал һайн һэн. Тиихэдэ мэргэжэл тухай дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүд, хүмүүжүүлгэ тухай материалнууд толилогдожо үргэлжэлһөөр байха болоно. Газетын хуудаһанда үзэгэй алдуунууд гарахадаа муу. Буряад номууд ехэ хомор,—гэжэ нүхэр Б. Б. Гомбоев тэмдэглээ.

— «Заншалаа мартаһан арад заатагүй хосордог» гэһэн үгэ бии. Бидэ хадаа элинсэгүүдэйнгээ сахижа ябаһан һайн һайхан заншал гээшые саашадаа үе сагтаяа тааруугаар хүгжөөхэ зэргэтэйбди. Ёһо заншал түрэлхи хэлэн хоёрнай таһаршагүй нягта холбоотой. Тиимэһээ түрэлхи хэлэнэймнай түшэг болохо «Буряад үнэн» газетээ айл бүхэмнай захижа, нарибшалан шүүжэ уншаха зэргэтэй. Һүүлэй үедэ хаа хаанагүй буряад үгэнүүдээ ородоор ойлгуулжа туршаха ушар гарана. Газетын хуудаһанда ёохорой үгэнүүд мүн буряад, шэнэ дуунууд нототоёо гаража байбал, һайн һэн гэжэ һанагдана. «Буряадхан аялгам һайхан даа» гэжэ дуунай номой нотогүйгөөр гараһаниинь муу,— гэжэ түүхын багша Владимир Бальжанович ГОМБОЕВ тэмдэглэбэ.

— Редакцида хүдэлжэ байдаг зохёохы ажалтай нүхэд үргэжэ ябаһан залуу бэлигтэниие анхаржа байха, тэдээндэ али болохоор туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байха ёһотой,— гээд Мэлэ-Бортын сельсоведэй түрүүлэгшэ Владимир Нимаевич ДАНЖАЛОВ дэлгэрэнгы үгэ соогоо онсолон хэлээ. —Түрэл хэлэн дээрээ гаража байдаг энэ газетээ ажалша бүлэ бүхэн захижа, анхарлтайгаар уншажа, буряад хэлээрээ тобшолол хэжэ, үхибүүдтээ зүбшэжэ байхадамнай тэдэмнайшье һураха байна ха юм,—гэжэ тэрэ нютаг зоноо уряалаа.

— Һургуулиин һаһанай үхибүүдэй түрэлхи хэлээ шудалха хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын үүргэ тон ехэ. Дайнай болон ажалай ветеранууд тухай, тэдэнэй габьяа тухай саг үргэлжэ толилогдожо байдаг материалнууд хүмүүжүүлхы ехэ нүлөөтэй. Манай багшанар нютагайнгаа габьяатай хүн тухай материал газетэһээ уншажа, һурагшадаа һонирхуулдаг, Байгша ондо Закаменск хотын хүүгэдэй 3-дахи комбинадай, мүн Холтоһоной дунда һургуулиин зургаа наһатай буряад үхибүүдтэ түрэлхи хэлэ заалгые эмхидхээбди. Һуралсалай ерэхэ жэлһээ районой худөөгэй бүхы һургуулинуудай эхин классуудта буряад хэлэн дээрэ хэшээлнүүд үгтэжэ захалхаар хараалагдана,— гэжэ райсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Ольга Азангаевна БАТУЕВА дэлгэрэнгы мэдээсэл хээ.

4. ДАБАА-ЖАЛГЫН ҮЗЭСХЭЛЭНД[Э]

Үлэгшэн тосхоноо хойшоо, хадын хабшалай шулуутай харгыгаар гаража, 17 модондо оршоһон һаалишадай ехэ зуһаланда хүрэбэбди. Эндэ, Дабаа-Жалга гэжэ газарта, Харацайн совхозой Түбэй һү һаалиин малай зунай бэлшээринүүд оршодог.

— Фермэдэмнай 13 һаалишад ажаллана, 14-дэхи һаалишанай бүлэг 19 үнеэдые мүнөө жэлдэ нютагай һургуулиин 9-дэхи класс дүүргэһэн басагад Цыбжит Очирова, Гарма-Ханда Будаева, Надя Намсараева, Жаргалмаа Дашиева гэгшэд зунайнгаа амаралтын хаһада харууһална, — гэжэ совхозой парткомой секретарь нүхэр К. С. Ардаев хэлэбэ.

Эндэхи һаалишадай сугларжа, кино харадаг, элидхэл шагнадаг, мүн суглаагаа үнгэргэдэг һарабша-эстрадын талмайда фермынхид хүгшэн, залуугүй олоороо сугларжа, газетын ажал хэрэгүүд тухай, ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтэ тухай хани ёһоной хөөрэлдөөн удаан үргэлжэлөө бэлэй.

— Фермэтнай хэды үнеэтэйб, — гэжэ тоо бүридхэгшэ Светлана Сономовна Цыремпиловаһаа асуунабди.

— Бухыдөө 262 үнеэдтэйбди. Тэрэнэймнай 200-гаадынь һаагдана. Һаамнай үглөөнэй, үдэшын зургаан часта хэгдэдэг. Майн хорёодоор зуһаландаа ороо һэмди. Һүүлэй хура бороогой удаа бэлшээринүүд һайжаржа, һаамнайшье дээшэлхэ хирэдээ хүрэбэ, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

—Малтнай олон байна даа. Адуулгашадтнай хэдыб?

—Галсанов Булад, Тубшинов Буда-Жаб, Тыртуев Цыбик гурбан.

— Үнинэй һаалишад олон гү?

— Гушаад жэлэй һаалишан Мария Лобановна Очирова, тэрэшэлэн Сэсэгма Цыбиковна Ванжилова, Гарма Нанзатовна Батуева, Марина Самбуевна Тугулдурова гэгшэд мүн лэ үнинэй дүршэл ехэтэй ажалшад юм. Жэшээлхэдэ, Гарма Нанзатовна Батуева табан жэл тухай хүдэлжэ байна. Нёдондо энэ нүхэрнай үнеэн бүриһөө 3020 килограмм һү һаажа, район соогоо эрхимлээ һэн, —гэжэ Светлана Сономовна үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

— «Буряад үнэн» газетэдэмнай оршуулгын материал гарадаг гээшэ. Теэд тэдэ зарим ушарта ойлгосо багатай үгэнүүдээр олон байдаг. Һонин юумые удхалан бэшэһэн АПН-эй материал уншасатай юм. Тиихэдэ һайн рассказууд хомор байна,—гэжэ фермэ дээрэ малай шэнэ дал барижа байһан дархашуулай нэгэн Булад Санданович ЦЫРЕНЖАПОВ мэдүүлбэ.

— Бишье тиигэжэ һананаб. Газетын бэшэжэ байха зүйл аргагүй олон янза юм бээз, тиигэбэшье бидэ «Толи», «Уран зохёолой хуудаһанда» гараһан материалнуудые илангаяа хүлеэжэ уншадагбди. «Будамшууе» олоороо һонирходог байнабди. Эдэ мэтын зү[…] саашадаашье олоор, […]ноор гаража байг лэ, […] нүхэр Светлана Соно[…] ЦЫРЕМПИЛОВА хүсэбэ.

— Буряадаймнай ур[…] хёолшодой шэнэ һонин […]нууд, тэдэнэй болон ур[…]раашадай, мүн мэдээжэ […]стнуудай зохёохы намт[…] нирхогдожо уншагдадаг […] Марина Самбуевна ТУГ[УЛДУ]РОВАГАЙ хэлэхэдэ, һ[…]даар хүдэлжэ байһан […]шад Цыбжит Очирова […] ханда БУДАЕВА хоёр […]наар дэмжээ бэлэй.

Уулзалгын үедэ Даба[…]гын һаалишад газетэнүүд[…]лээд хожомдожо ерэдэг […] тухай дурдаа. Мүн по[…]раагшад газетэнүүдые […]шадта һамаржа, һэлгэжэ[…]гэдэг байгаа. Нютагай би[…]текын хүдэлмэрилэгшэд […]дэл библиотекэ эмхидхэжэ[…]нэ, һонин номуудые а[…] байха уялгатай. Тэрэшэлэ[н …]шадта, рожки, лапша, […]рон гэхэ мэтын эдеэ х[…] зүйлнүүд, резинэ сабхи […] үни заяанайшье хүртэ[…] байна.

Эдэ мэтын асуудали[…] саг дары шиидхэхээр хэ[…]нүүдые абахыень, ню[…] сельпогой, хэлхеэ холбо[…] таһагай хүтэлбэрилэгшэдт[…]данабди. Тэрэшэлэн Бу[…] союзай хүтэлбэрилэгшэ[…] малшадай ажаглалтануудт[…]раадаа абаха бээз гэжэ […]дагдана.

5. АЖАЛШАДАЙ АБЬЯАС ОРОЛДОЛГЫЕ ХАРУУЛХА

...Үлэгшэн тосхон. Энэмнай районой томохон ажахынуудай нэгэн болохо Харацайн совхозой түб һуурин болоно. Газар тарялангай болон мал ажалай талаар жэгдэ хүгжэнги энэ ажахын хүдэлмэрилэгшэд арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбүүдые мүнөөнһөө һайнаар дүүргэхын тула нилээд оролдолго гаргажа байнхай. Нёдондо район соогоо эрхимлэжэ, нэгэ гектарай 17 центнер үбһэ тэжээл суглуулаад, малай үбэлжэлгэ гэмгүй һайнаар үнгэргөө. Үбэлэй үедэ нэгэшье мал гарзада оруулаагүй малшад эндэ олон байба. Һү һаали урданайхиһаа нилээд нэмээ. Захааминай районой худөөгэй совхозуудай һаалишадай дундаһаа онсо шалгаржа, һаалишад — гурба мянгатанай тоодо гансаараа ороһон Гарма Нанзатовна Батуева энэ нютагай омогорхол болонхой. Ажалай эршын улам шангадажа байһые хаа хаанагүй харахаар байгаа һэн.

Энэ нютагнай районой соел болбосоролой хүгжэлтэдэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлһэн байха. Юуб гэхэдэ, гушаад онуудта анха түрүүшын дунда һургуули эндэ байгуулагдаад, Санага, Утаата, Хамни, Цахир болон бусад нютагуудай залуушуул дунда һургуули дүүргэжэ, түрүүшын эрдэм бэлигтэй хүбүүд, басагад эндэһээ далижан гараһан түүхэтэй. Мүнөөшье тус ажахы нютагайнгаа дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдээр гүйсэд хангагданхай. Дунда һургуулида олон тоото багшанар хүдэлнэ. Уран һайханай талааршье үлэгшэнэйхид зоной хойно ороогүй байха. Һүүлэй жэлнүүдтэ бүхэ барилдаагаар, һур харбалгаар эндэ залуушуул эрхим дүнгүүдые харуулжа, район, республика дотороо суутай болоһон гээшэ. Спортын 4 мастерай нэрэнүүдые омогорхон нэрлэхыень заатагүй дуулахат.

...Үдэшын 9 сагта нилээд олон хүн клубта сугларба. Совхозой парткомой секретарь, урдань эндэхи дунда һургуулиин директор байһан, Клим Санжиевич Ардаев уулзалгын үдэшые нээжэ, газетын түлөөлэгшэдтэ үгэ үгэһэн байна. Зал соо сугларһан совхозой хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, багшанар, ахалагша классуудай һурагшад, дайнай болон ажалай ветеранууд редакциин тоосоое ехэ анхаралтайгаар шагнаад, оройхон болоһоншье һаань, олон хүн үнэн зүрхэнһөө һанажа ябаһан бодолнуудаа дэлгэн, хөөрэжэ үгөө бэлэй.

— Би эгээл үнинэй «Буряад үнэн» уншадаг хүнүүдэй нэгэн байхаб,—гээд, пенсионер Дамдин-Цырен Бадмаевич САНЖИЖАПОВ үгэеэ эхилбэ.— Теэд һүүлэй үедэ манай һургуулинуудта буряад хэлэ заалга һуларжа, түрэл хэлэн дээрэ ном, газетэ уншаха залуушуулай үсөөн боложо байһан ушар бидэнэй һанаа зобооно. Барагдашагүй баян үндэһэн хэлээ мартажа болохогүй гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб.

Дүшөөд жэлдэ багшалһан, ажалай болон дайнай ветеран Александр Харитонович ХАЗАГАЕВ иигэжэ хөөрэбэ:

— Нэн түрүүн «Буряад үнэн» газетын эмхидхэһэн энэ уулзалга хадаа ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Юуб гэхэдэ, мүнөө сагта арад зонтой золгожо, ажал хүдэлмэри тухайгаа зүбшэхэ, хөөрэлдэхэ гээшэ гансашье газетын бэшэ, харин бүхы зургаануудай уялгата хэрэг болохо ушартай. Энэмнай ехэ дэмбэрэлтэй. Би мүнөө гушаад онуудта буряад хэлэ заадаг тухайгаа дурсанаб. Ном һудар хомор байгаа. Мүнөө ондоо болоо гээшэ. Газетэнүүд, журналнууд буряад хэлэн дээрэ гарана, радио, телевиденеэр дамжуулга хэгдэнэ. Гэбэшье буряадаар уншаха, хөөрэлдэхэ зомнай хомор боложо байна. Энээндэ олон шалтагаан байха юм ааб даа. Тиигэбэшье һургуулинуудта түрэлхи хэлэ заалга муудажа, тэрэнээ хэрэггүй юумэн шэнгеэр һанадаг болоо бэшэ аалди даа. Энээндэ мүнөө һаналаа табиха хэрэгтэй. Тэрэнһээ уламжалан буряадаар бэшэхэ зон үсөөн болоо гэхэ гү, али залуушуул бэшэхэдээ эшэдэг, аягүйрхэдэг юм гү? Бэшэхэ, дуулгаха юумэн олон ха юм. Ажалай түрүүшүүл — нютагайнгаа зон тухай уншаха хэн дурагүй байха һэм. Дайн дүүрэһээр 41 жэл болобо. Тиибэшье дайнай ветеранууд, энэ аюулта тулалдаануудай газар дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан нютагайнгаа хүнүүд тушаа бэшэжэл байха байгаа,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Удаань үгэ хэлэһэн Үлэгшэнэй дунда һургуулиин багша Пама Тундупович ОЧИРОВ Буряадай уран зохёолшодой шэнэ номуудай худөө нютагуудта хүрэдэггүй, үсөөн хэһэгээр барлагдадаг тухай хэлээд, газетын хуудаһанууд дээрэ һүүлэй зохёол бүтээлнүүдһээ хэһэгүүдые үе-үе болоод лэ гаргажа байбал, уншагшадта туһатай бэлэй гэжэ тэмдэглэбэ. Нээрээшье, һургуулида буряад литература шудалжа байһан һурагшадта уран зохёолшодой мүнөөнэй зохёохы ажал шэнэ найруулга, зохёолнууд тухай мэдэжэ байха гээшэ юунһээшье үнэтэй бэшэ аал?

Үлэгшэнэй сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Петр Санжиевич ОЧИРОВ һонирхолтойшье, һургаалтайшье зүйлнүүд тушаа хэлэһэн байна. Газетын хуудаһанууд дээрэ ехэнхидээ олондо үнинэй мэдээжэ болоһон хүнүүд тухай материалнууд ходол гарадаг, олон ушарта дабтагдадаг, фото-зурагуудыньшье баһал саг үргэлжэ толилогдодог байна. Түрүүшүүлэй ажал, дүй дүршэл, тухай бэшэхэ хэрэгтэй, теэд юрын, дунда зэргын ажалшад тушаа тон багаар бэшэгдэнэ. Юрэнхы дээрээ эдэмнайл хүдэлмэриин хуби заяае шиидхэнэ бэшэ аал? Ушар иимэһээ эдээн тушаа алишье газетэдэ,ород гү, али буряадшье газетэнүүдтэ анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Энээнтэй хамта шүүмжэлэл хэхэ, «Будамшуу», «Халаахайе» саг үргэлжэ гаргажа байха гээшэ мүнөө сагай эрилтэдэ гүйсэд харюусама хэрэг болоно. Мүн олон үхибүүдтэй, ажалша бэрхээр, һайн һайхан абари зантайгаар тэдээнээ хүмүүжүүлжэ байһан гэр бүлэнүүд олон. Манай Үлэгшэндэ иимэ арбаад айл тоологдоно. Тиимэһээ эхэ, эсэгын нангин үүргэ, үхибүүдэй хүмүүжэл тухай асуудал мүнөө үедэ шухала удха шанартай болонхой. Энэмнай ямаршье хэблэлэй гол темэнүүдэй нэгэн байха ёһотой гэжэ һанагдана гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Манай газетын эдэбхитэй штатнабэшэ корреспондент Дондок Цыренович ЦЫРЕНЖАПОВ уулзалга дээрэ үгэ хэлэжэ, газетые һонирхолтой болгохо, толилогдоһон бүхы материалнуудта эрилтэ ехэтэйгээр хандаха асуудалнууд дээрэ тогтобо. Уран зохёолшод журналистнууд багахан рассказуудые, гүнзэгы удхатай очерк, зурагланнуудые үсөөн бэшэнэ гү, али газетэдэ багаар толилогдоно гү гэжэ һанахаар гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Манай уншагшад спортын һонинуудта ехэ анхардаг гээшэ. Тиимэһээ ехэ-ехэ мүрысөөнүүд тухай, суута бэрхэ спортсменүүд тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ байхые дурадхаха байнаб гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хилын саана боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тушаа олон материал, тиихэдээ тобшоор, ехэ хэмжээтэй болгонгүй гаргадаг байбал, уншагшадта һайн байгаа гэһэн дурадхал оруулаа.

Үнинэй багша, мүнөө эндэхи дунда һургуулиин директорээр хүдэлжэ байһан Ольга Цырендоржиевна ГАРМАЕВА гол түлэб һургуулинуудта буряад хэлэ заалга яажа һайжаруулхаб гэһэн асуудал дээрэ тогтобо. Эхин классуудай һурагшадай уншаха материалнууд, номууд дуталдадаг, тиимэһээ энэ талаар буряад газетэнүүд һургуулинуудта туһаламжа үзүүлхэ аргатай гэжэ һанагдана. Тэрэшэлэн мэргэжэлэй элдэб һайндэрнүүдые бидэ һонирхолтойгоор, ондо ондоо түхэл маягтайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдодог гээшэбди. Ехэнхидээ энэмнай буряад хэлэн дээрэ болодог юм. Иимэ ушарһаа эдэ һайндэрнүүдые үнгэргэхэ сценари болон заабарин, мүн […] мэргэжэлтэдтэ, тэрэ […] һаалишад, хонишод, мал[…] зорюулһан шүлэг, найру[…]нуудай гарадаг байбал[…] дэндэл ехэ туһатай байх[…] гээд Ольга Цырендорж[иевна] мэдүүлбэ.

• • •

Уулзалгын һүүлээр ню[…] агитбригадынхид ехэ һо[…]холтой концерт наада ха[…]жа, энэ уулзалгые бүр[…]шэмэглээ.

РЕДАКЦИҺАА:

Энэ райондо болоһон уулзалга алишье талада ехэ һо[…]холтой, туһатай байгаа гэжэ һанагдана. Олоншье һана[…] дурадхалнууд оруулагдаа. Газетын редакци тэдэниие […] нягтаар, тон анхаралтайгаар хаража үзэхэ, өөрынгөө […]шанхи хүдэлмэридэ али болохоор хэрэглэхэ, бодото х[…]бэри болгохо байха гэжэ найдуулнабди. Ямаршье газ[…] гансал редакциин хүдэлмэрилэгшэд гаргадаг бэшэ, хари[н …]гэн олон хүдэлмэришэн болон худөөгэй бэшэгшэдэй х[…] хабаадалгатайгаар бүтээгдэдэг гэжэ онсолон тэмдэглэхэ у[…]тай. Энэмнай большевик хэблэлэй хэлбэришэгүй, үнинэй […] заншал болонхой гээшэ. Тиимэл хадань заатагүй бэлэн […] хүлеэгээд һууха бэшэ, нютаг нютагайнгаа ажалай түрүү[…] ажабайдал, һонирхомо ушарнууд тухай, мүн үшөөл үз[…]дэг дутуу дунданууд тухайшье бэшэжэ, дуулгажа байгаа һ[…] газетэмнай бүришье һайн, һонирхомоор болохо байгаа […] уншагшадтаа үшөө дахин һануулха дуран хүрэнэ.

Захааминай райондо болоһон уулзалганууд дээрэ үг[…]лэгшэд, мүн юрын ажалшад редакциин хүдэлмэри тухай […]дэһэн тоосоое ехэтэ һайшааһан, иимэ хөөрэлдөөнүүдые […]шадаашье үргэлжэлүүлжэ байха тушаа һанал бодолоо […]хэйлһэн байха юм. Энээниие зүб гэжэ тоолоод, жэлэй […]шада иимэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ гэжэ шиид[…]дээ.

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси

...УРДАДХАЛГЫН ...РОГРАММА

...эхниинь 1-дэхи

...жын дэбжэлтые ... промышленно- ...ринуудые хүг- ...дэлисые үргэд- ...шухала удха ша- ...Армениин ССР-эй ...эй Соведэй Тү- ...путат Ф. Т. Сар- ...лэ. Эрдэм-тех- ...элые халан абал- ... зургаанууд хоо- ...шэл түбэгүүдые, ...улха тухай асуу- ... байгаа.

... депутадууд: Лат- ...«Лачплесис» кол- ...затор И. Э. Спи- ... Хойто-Осетиин обкомой нэгэдэхи секретарь **В. Е. Одинцов**, Хальмагай АССР-эй багша **Г. Х. Шанкиева**, СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь **Т. Н. Хренников**, «Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын поездын модошо дархашуулай бригадир **В. Ц. Санданов**, КПСС-эй Коми обкомой нэгэдэхи секретарь **И. П. Морозов**, ехэ ашаанай автомобильнуудые бүтээдэг Камска нэгэдэлэй генеральна директор **В. А. Фаустов** элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба.

Энээгээр Национальностьнуудай Совет табан жэлэй түсэбэй проектые зүбшэн хэлсэлгэеэ түгэсхөө.

...ЮЗАЙ СОВЕДЭЙ БА ...ЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ ...ДЭЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ

...оведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани үдэ... Кремлиин Ехэ ор... ...бо. ...С. Горбачев, Г. А. Воротников, А. А. ...Н. Зайков, Д. А. ...К. Лигачев, Н. И. ...С. Соломенцев, ...иков, Э. А. Ше... ...В. В. Щербицкий, ...ев, В. И. Долгих, ...ков, С. Л. Соко... Соловьев, Н. В. ...П. Бирюкова, ...нин, М. В. Зимя... ...едведев, В. П. Ни... ...Разумовский, А. Н. ...В. Капитонов гэг... ...һуухадань, депу... ...н айлшад альга ...таа. ...ностьнуудай Со... ...лэгшэ А. Э. Восс ...рэ түрүүлэгшээр

...оведэй ба Национальностьнуудай Соведэй саг ...комиссинуудай ...һабаринуудые ха... 1986—1990 онуу... Экономическа ба ...хүгжэлтын гүрэнэй ...хуулиие СССР-эй ...оведэй палатануу... ...араа дуугаа үгэл... ...гдан абтаа.

Түсэбтэ табан жэлэй жэл жэлнүүдээр, СССР-эй министерствэнүүдээр, Гүрэнэй комитедүүдээр, албан зургаанудаар, союзна республиканудаар хубаарилагда һан, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэй, 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдтэй тааралдуулан зохёогдоһон 1986—1990 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр табигдаһан гүрэнэй түсэб хуулияар баталагдаба.

1986—1990 онуудай түсэбэй гол дүнгүүд, социальна хүгжэлтын, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулгын программа бэелүүлхэ хэмжээнүүд тодорхойлогдоо.

Социально-экономическа хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ болзорнуудые тодорхойлхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаа.

Ажалай түлбэриин гуримай ашаг үрые дээшэлүүлхээр, хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулгын хэмжээнүүдые үйлэдбэриин ажалай түлбэритэй нягтаар тааралдуулан холбохоор, тэнсүүрилхэ ябадалые залан шууд усадхан зайсуулхаар, ажалдаа дутуу дунданудай түлөө материальна ба моральна харюусалгыень шангадхахаар хараалагдаа, бэелүүлэгдэдэг хүдэлмэриин орёо нарин байлгые, эрхэ байдалые хараада абажа, арадай ажахын һалбаринуудта, мүн элдэб шатын ажалшадта салин хүлһэнэй хэмжээнэй тэнсүүриие һайжаруулха шухала. Инженернэ ажалай нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Мастернуудай, технологуудай, конструкторнуудай үүргэ болон нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй ажалые, хүдэлмэридөө зохёохы ёһоор хандасые, материальна ба моральна талаар урмашуулгые дээшэлүүлхэ шухала.

Хүн зоной бодото ашаг олзые ехэдхэхэ зорилгонуудтай тааралдуулан, розничо үнэ сэнгүүдэй политика залан сэхээр бэелүүлхэ.

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай тобшолнууд соо найруулагдаһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые, мүн СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинууд дээрэ, депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые хаража үзөөд, эдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаа.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Т. Н. Ментешашвили** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай элидхэл хэбэ.

Сесси зохихо хуулинуудые, тогтоолнуудые баталан абаһан байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалгаар Верховно Совет Г. Г. Ведерниковые, В. К. Гусевые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоноор томилоо. Ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан, Я. П. Рябовые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшын уялгануудһаа сүлөөлөө.

Энээгээр СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

ДЕПУТАТ В. Ц. САНДАНОВАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

(Железнодорожно һунгуулиин округ, Буряадай АССР)

Нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй болошо үнгэрһэн Пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевай элидхэл бүхы совет хүнүүдэй, мүн Буряадай ажалшадай [illegible] байна. Социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, совет общестьын ажабайдалай бүхы талануудые шэнэдхэхэ талаар партиин КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй болон XXVII съездын шиидхэбэринүүдые манай автономито республикын ажалшад, миниин нүхэд-хүдэлмэришэд сэдьхэл зүрхөөрөө хүлеэн абаһан байна. [illegible]

Ажалдаа эрхим һайн дүнгүүдые туйлаха, [illegible] КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ дахинаа хэлэгдэһэн эрилтэнүүд ехэ һайшаагдаһан, хүлеэн абтаба. Пленумэй баталан абаһан Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгын [illegible] табан жэлэй түсэбые [illegible] дүүргэхэ талаар шэн зоригтой [illegible] ажалда хүнүүдые зоригжуулна.

Барилгын бүхы хэрэгые нарижуулан һайжаруулха, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ шухала тухай М. С. Горбачевай элидхэл соо тэмдэглэгдэһэн зорилгонууд нэмдэ, барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй илангаяа дүтэ, ойлгосотой. Энэнь тон зүб. Барилгые материально-техническэ талаар [illegible] хангаад, ажалаа һайнаар эмхидхэбэл, һургагүй ехэ юумэ хүүлэн болохо гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди.

Барилгада нөөсэнүүд олон. Партиин XXVII съездын [illegible] бригадаа томодхохо, ажахын тоосоондо орохо гэжэ коллективээрэ шиидхэһэн байнабди. Уданьшье бэшэ һайн дүнгүүд [illegible]. 73 хүнһөө бүридэһэн манай бригада [illegible] тогтуритайгаар дүүргэнэ. [illegible] «һайн» гэжэ шанарай тэмдэгтэйгээр объектнүүдые тушаанабди. Бригадын бүхы гэшүүдэй журам һайжараа. [illegible]

[illegible]

Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй [illegible]

[illegible] Барилгануудай [illegible] социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха зорилгонуудые шиидхэлгэ кадрнуудай хэр олоороо ерэһэнһээ, тогтожо хүдэлһэнһөө ехэтэ дулдыдадаг байна. Энэ талаар парти, правительство ехэ юумэ хэжэ байнхай. Промышленностиин болон барилгын гол һалбаринуудта поясай коэффициентые нэмээхэ асуудалнууд шиидхэгдэнхэй. Ерэхэ жэлэй январьһаа эхилжэ олон жэлдэ хүдэлһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри түлэгдэжэ эхилхэ. Кадрнуудай тогтожо хүдэлхэ ябадалда эдэ бүгэдэ һайнаар нүлөөлхэ. Гэбэшье манай автономито республикада хүнүүдые гэр байраар, хүүгэдэй эмхи зургаанудаар хангаха асуудалнууд муугаар шиидхэгдэнэ гээд һанагдана. Социально-ажаһуудалай хэрэглэмжын объектнүүдые, илангаяа гэр байра барилгые хурдадхалга, кадрнуудые тогтоожо хүдэлгэхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэл мүн гэд мэдээжэ бшуу.

Залуу мэргэжэлтэд, албанда табигдаһан сэрэгшэд манай барилганууд болон прсдприятинууд дээрэ хэдэн жэл хүдэлжэ, гэр бүлэтэй болоод, тэдэнь байра түргөөр абажа шадахагүй байһанаа мэдэхэдээ, республикаһаа гаража ошодог гээшэ. Министерствэнүүд энээн тухай һайн мэдэхэ аад, ёһотой тобшолол хэдэггүй. Үйлэдбэриин объектнүүдые түргэнөөр баридаг аад, харин гэр байра, хүүгэдэй, һургуулиин, медицинскэ эмхи зургаанудые, худалдаа наймаанай болон хүнэй хэрэглэмжэнүүдые хангаха объектнүүдые барилгые хойшонь болгодог буруу ябадал үргэлжэлнэ гээр. Хэрбээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводто нэгэ хүдэлмэришэндэ гурбаһаа үлүүтэйхэн дүрбэлжэн метр гэр байрын баригдаад байхада, тэндэ хэн хүдэлхэ гэлэноб, хүдэлмэриин халаан яажа нэмэхэ гээшэб? 1986 ондошье иимэрхүү түсэб табигданхай.

Тэрэнэй коллективые гэр байраар, социально-соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын барилгануудаар хангангүй, «Бурятферммаш» заводые хүдэлгэжэ эхилхэдээ, мал ажалай болон тэжээл үйлэдбэрилгын Машина бүтээлгын министерство ехэ алдуу хээ гэжэ тоолонобди. Гэр байра бариха талаар программын оройдоол 50 процент дүүргэгдээд байхадань, завод ашаглалгада тушаагдаһан юм. Энээнэй эсэстэ дундуур хэмжээнэй салин хүлһэнэй һаhала ехэшье (310 түхэриг) һаань, заводто хүдэлмэришэд дуталдадаг, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тогтожо хүдэлдэггүй байна. Иимэ байдалда заводой хоёрдохи ээлжээе бариха гээд министерство харааланхай. Тэндэ хэн хүдэлхэ гээшэб? Зүндөө бүтэхын гуримаар, талаан мэдэг гээд иимэ зорилгонуудые шиидхэжэ болохогүйл.

Улаан-Үдэдэ «Теплоприбор» завод үргэдхэгдэжэ байнхай. Энэмнай һайн хэрэг. Гэбэшье эндэшье асуудалай нэгэ талань шиидхэгдэнэ. Жэшээнь, мүнөө жэлдэ СССР-эй Минприбор заводто 6 миллион түхэриг капитальна һомололго хээ юм. Тэрэнэй миил 8,6 процентнь гэр байра, социально-соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжын объектнүүдэй барилгада зорюулагдахаар хараалагданхай.

Партиин обкомой бюрогой гэшүүн тула, Байгал-Амарай түмэр зам дээрэшье эдэ асуудалнууд муугаар шиидхэгдэнэ гэжэ мэдэнэб. БАМ-ай Буряадай участогта гэр байра, социально-соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын бусад объектнүүдэй барилга үйлэдбэриин барилгаһаа ехээр таһаранхай гээд хэлэжэ болохо. Тэндэ капитальна һомололгонуудые ашаглалга үйлэдбэриин барилгануудые бодхоолгодо хэгдэһэн гаргашын миил 9 процентнь болодог. Түмэр замай барилгашадта хэрэгтэй гэр байрын хэмжээ тодорхойлходоо, Зам харилсаанай болон Транспортна барилгын министерствэнүүд ехэ алдуу хээ гэжэ бидэ тоолонобди. Түмэр замшадта гэр байра ехээр дуталдана. Северобайкальск хотодо гэр байрануудай 50 процентнь ганса бэе хүнүүдэй байхаар баригданхай. Бамайхид хэзээдэшье гэрлэхэгүй гэжэ министерствэнүүд тоолоһон байгаа гээшэ ха. Харин ажабайдал ябаха гуримаараа ябана: БАМ-до олон тоото гэр булэнэр бии болонхой, үхибүүдынь томо боложо байнхай. Северобайкальскда хэдэн 10-аад мянган хүн тоологдоно. Нэгэ хүндэ гурбанһаа үлүүтэйхэн дүрбэлжэн метр байра хүртэдэг. Түмэр замай барилгашадай гэр бүлэнэрые болбосон түхэлтэй гэрнүүдтэ оруулха асуудал баһал шангаар табигдана. Хүүгэдэй саадууд болон яслинуудта хүүгэдые оруулха ээлжээндэ 1700 хүн байна. Һургуулинуудта хэшээлнүүдынь гурбан халаанда үнгэргэгдэнэ.

Юрэнхы дээрээ мүнөө үедэ асуудал иигэжэ табигдана: БАМ-ай барилгые түгэсхэхэ, тэрэнэй оршон тойронхи байгаалиин баялигуудые ашаг үрэтэйгөөр ашаглан хэрэглэхэ, харгын найдамтай ашаглалгые хангаха зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ гээ һаа, түмэр замай оршондо гэр байра, социально-соёлой ба ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын объектнүүдые барилгые эрид һайжаруулха талаар Транспортна барилгын болон Зам харилсаанай министерствэнүүд эгээл шанга хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Республика дотор гэр байра барилгада жэлдээ оройдоол 100 миллион шахуу түхэригэй һомологдодог байхада, манай республикын амжалтатайгаар хүгжэлгэдэ һайнаар нүлөөлжэ шадахагүй байна. Тиимэһээ СССР-эй Госплан, Буряадай республикын газар дээрэ промышленна томо объектнүүдые баридаг министерствэнүүд энэ асуудалые анхаралтайгаар хаража үзөөд, шухала хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Энэмнай Забайкалиие хүгжөөхэ талаар зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгын шухалын шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн.

Правительствын дурадхаһан ороной арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проектые һайшааха гэһэн нүхэдэй дурадхалые дэмжэнэб.

(Альга ташалган).

...ПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ...РГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

...АССР-эй Верховно ...улиин наһа гүйсөө... ...дые хүмүүжүүлдэг ...нуудые саашадань ...дэ эмхи зургаа... ...хүмүүжүүлгын хүдэл... ...оруулха тухай асуу... ...ан жэлэй саада тээ ...тоол баталан аба... ...а. Эхэнэрнүүдэй ажаһуудалай, эхэ... ...бүүдэй хэрэгүүдые ...р Буряадай АССР-... Соведэй саг үр... ...комисси һаяхан энэ ...мараар дүүргэгдэ... ...тухай асуудал ха... Комиссиин засе... ...республикын гэ... ...министрэй орлогшо ...ов, Госпланай тү... ...орлогшо Ф. М. Ма... ...эд тоособо. Удаань ...н элүүрые хам... ...министрэй орлогшо ...нов, горгүйсэдко... ...лэй таһагые даагша ...енников, Буркооп... ...авлениин түрүүлэг... ...шо Д. К. Нетудыхат... ...а наймаанай мини... ...агропромстройн тү... ...арадай депутадуу... ...о Соведүүдэй хэдэ ...үлэгшэнэрэй орлог... ...путадуудай асуудал... ...юусаа.

...кын Верховно Со... ...тоолые дүүргэхын ...лан, республикын ...министерство бүхы ...ые абаагүй гэжэ ...жын. комисси тэм... ...гэрһэн гурбан жэ... ...да ясли болон саа... ...дхоохо, ашаглалга... ...түсэб дүүргэгдээ... ...лаар арбан нэгэдэ... ...жэлэй түсэб орой... ...роцентдэ хүргэгдэ... Тиихэдэ 1985 ондо ...аар хараалагдаһан ...эриин ганса 40 про... ...аглагдаа. «Электро... Теплоприбор», судна ...заводууд һүүлэй 5 ...шада нэгэшье ясли, ...рижа тушаагаагүй. ...э, Сэлэнгын, Кабан... ...онуудта саад, ясли ...лангаяа хангалтагүй... ...улагдана. Энээнһээ ...мүнөө бии байһан ясли, саадуудта үхибүүдые олоорнь байлгаха ушартай болоогдоно.

Ясли, саадуудта ябадаг үхибүүдые медицинскэ талаар хангалгын асуудал мүртэй һайнаар шиидхэгдэнэгүй. Тиихэдэ Зэдын, Кабанскын, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай болон бусад хэдэ хэдэн районуудта үхибүүдые хооллуулха хэрэгтэ дутагдалнууд бии байһаар. Худалдаа наймаанай министерствын, Буркоопсоюзай, мүн худалдаа наймаанай бусадшье эмхинүүдэй гэмээр мяхан, һүн, овощ болон жэмэсээр ясли, саадууд муугаар хангагдана. Олонхи саад, яслинууд холодильнигүй, мүн хартаабха хадагалха складуудгүй.

Госпланай, Гэгээрэлэй министерствын, районно болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө энэ тогтоол бэелүүлгэдэ харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ иимэ дутагдалнууд үзэгдэнэ.

Удаань саг үргэлжын комисси Буряадай АССР-эй курортнуудай управлениин соведэй түрүүлэгшэ Б. В. Кузьминай элидхэл шагнаба. Тэрэ һунгагшадай захяануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэбэ.

* * *

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй **транспортын ба хэлхеэ холбооной талаар** саг үргэлжын комисси ээлжээтэ заседани дээрэ арадай ажахые хэлхеэ холбоогоор хангалгые һайжаруулха, һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ талаар ябуулдаг хүдэлмэри тухайгаа республикын хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлениин начальник В. Р. Очиров хөөрэжэ үгэбэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ республикын хэлхеэ холбоон горитойгоор хүгжэһэн байна гэжэ комисси тэмдэглэбэ.

Гэхэтэй хамта, хэлхеэ холбооной хүгжэлтын эршэ хурдан түргэнөөр ургажа байһан мүнөө үеын эрилтэнүүдые хангажа шаданагүй гээд депутадууд тоолобо. Улаан-Үдэ хотодо телефонно холбоон илангаяа муугаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ заагдаба. һүүлэй 10 жэлэй туршада ганса «АТС-4» ашаглалгада оруулагдаһан байна. Улаан-Үдын нэгэшье томо предприяти хэлхеэ холбооной материально-техническэ үндэһэ һуурие бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулнагүй. Госплан, горгүйсэдком, хэлхеэ холбооной управлени АТС барилгада предприятинууд болон организацинуудые хабаадуулхын тула хэмжээнүүдые абанагүй.

Улаан-Үдэ хотын городууд хоорондын телефонно хэлхеэ холбооной хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг тухай гомдолнууд илангаяа олон. Мүнөө дээрэ автомат холбоогоор бэелүүлэгдэдэг телефонно хөөрэлдөөнүүд бүхы хөөрэлдөөнүүдэй 50 процентнь болоно. Энэнь бүхэсоюзна дунда зэргын хэмжээнһээ холо доогуур гээшэ. Олон программаар радио-дамжуулга хэхэ хэрэгтэ мүн лэ дутагдалнууд олон.

Хэлхеэ холбооной городской отделенинүүд хэблэл ба корреспонденци тараалгые хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ. Почтамтын хүтэлбэрилэгшэд дутагдалнуудаа усадхаха тушаа горитой хэмжээнүүдые абанагүй.

Хэлхеэ холбооной предприятинуудта ажалай журам һула байһаар. 1985 ондо хэлхеэ холбооной городской предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд 182 үдэр гээһэн байна.

Тэрэшэлэн саг үргэлжын комисси Госагропромой автотранспортна предприятинуудай хүдэлмэри тухай комиссиин урид абаһан шиидхэбэриин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай Буряадай АССР-эй агропромышленна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо И. Ф. Лобановай элидхэлые шагнаба.

Верховно Соведэй саг үргэлжын комисси зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоол баталан абаа.

С. ДОРЖИЕВ,
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй хүдэлмэрилэгшэ.

...ЭМЖЭЭНҮҮД АБТАНА

...депутадуудай Му... ...эй сельскэ Соведэй ...жын комиссинууд ...үдэлдэг юм. Тус ...худалдаа наймаанай ...тын эдеэ хоолой та... ...үргэлжын комиссие ...Мария Семеновна ...еваударидана. Тии... ...тадууд Н. Е. Василь... ...Задевалова, А. Ф. ...Т. И. Санжинова, ...ский, А. Р. Рыжа... ...тус комиссиин гэ... Комисси бүхы хүдэлмэреэ кварталай түсэбэй ёһоор ябуулдаг.

Саг үргэлжын комиссиин гэшүүд «Колос» гэжэ столовын, автолавкын, эдеэ хоолой магазинай, складай хүдэлмэри шалгаа. Складай, автолавкын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэһэн байбашье, столовын хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон гэжэ депутадууд элирүүлээ һэн. Шалгалтын дүнгүүд саг үргэлжын комиссиин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Заседани дээрэ Мухар-Шэбэрэй сельпогой түрүүлэгшэ С. С. Слепнева дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахаар уялгалагдаа. Олонхи магазинууд һэльбэн шэнэлэгдэхээр хараалагданхай. Зүгөөр энэ асуудал муугаар шиидхэгдэнэ гэжэ комиссиин заседани дээрэ заагдаа.

Номой магазинай хүдэлмэриие Соведэй саг үргэлжын комиссиин шалгаһанай дүнгөөр дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүд абтана.

В. ЖАРКОЙ,
хүдөө бэшэгшэ.

БОЛГАРИ. Социалис экономическа хамжаанай шэнэ шата хадаа совет-болгар хамтын научно-үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые байгуулга болоо. Эгээл тиимэ ёһоной харилсаа холбоо Софиин станок бүтээлгын завод Ивановадахи станок бүтээдэг үйлэдбэриин нэгэдэлтэй тогтоогоод, шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Софиин станок бүтээлгын заводой слесарь Спас Димитров, инженер Гоце Гулев гэгшэд үрэмдэлгын автомат-станок тодхожо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Социалис оронуудаар

СОФИ. 1986 оной түрүүшын кварталда ороной социально-экономическа хүгжэлтын түсэбэй хэр дүүргэгдэһэн тухай НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЦСУ-гай мэдээсэл эндэ хэблэгдэбэ. Түрүүшын кварталай түсэб бүхы гол дүнгүүдээр дүүргэгдэбэ гээд документ соо хэлэгдэбэ. Бүхы арад зон БКП-гэй XIII съездэдэ бэлэдхэл эхилэнхэй. Нёдондо жэлэй нэгэдэхи кварталтай сасуулхада, хүдөө ажахын шэглэлэй бэшэ предприятинуудта үйлэдбэриин хэмжээн 11,6 процент, ажалай бүтээсэ 19,7 процент ехэ болоһон байна. 1269 шэнжэлгэ арадай ажахыда нэбтэрүүлэгдээ. Ажалай бүтээсые гол түлэб дээшэлүүлһэнэй ашаар промышленна продукциин хэмжээн 10,9 процент нэмээгдэһэн байна. Хүдөө ажахын предприятинууд 1,3 процентээр ехэ мал ажалай продукци, 2,8 процентээр ехэ һү, 15 процентээр ехэ үндэгэ үйлэдбэрилөө. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союзтай худалдаа наймаан амжалтатай.

ХОШИМИН. Вьетнамай национальна кинематографай хүгжэлтын зорилгонууд, ороной мүнөөдэрэй ажабайдалые согсолон харуулалгада тэрэнэй дүүргэдэг үүргэ СРВ-гэй киноискусствын хүдэлмэрилэгшэдэй республиканскэ зүблөөндэ хабаадагшадай гол анхаралда байба. һүүлэй арбан жэлдэ Вьетнамай гүрэнэй киностудинууд 250 уран һайханай болон баримтата фильмүүдые, 120 гарэн мультфильмнүүдые байгуулһан байна, гэжэ СРВ-гэй кинематографиин управлениин түрүүлэгшэ Нгуен Тху хэлэбэ.

Москвада, Ташкентдэ, Карлова Варада, Лидицидэ, Бомбейдэ, дэлхэйн бусад хото городуудта үнгэргэгдэһэн уласхоорондын кинофестивальнуудта вьетнам кинематографистнуудай гуша шахуу фильм үндэр шагналнуудта хүртэһэн байна.

СРВ-гэй кинематографистнууд Советскэ Союзай, социалис аха дүү бусад оронуудай мэргэжэлтэдтэй үрэ түгэс харилсаа холбоо бэелүүлдэг. Олонхи режиссернууд, кинооператорнууд, республикын киностудинуудай хүтэлбэрилэгшэд совет дээдэ һургуулинуудые дүүргэнхэй. Ханойн студитай хамта «Мосфильм» киностудиин буулгаһан «Координаты смерти» гэһэн фильм вьетнам харагшадта ехэтэ һайшаагдаа.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа — ТАСС, АПН

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ БА ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН ЗАМААР

Совет общестьын хүгжэлтые хурдадхаха мүнөө үеын материально-техническэ үндэһэ һуурие байгуулха, экономикоео шэнэдхэн хубилгаха гэһэн асари ехэ, тон тодорхой зорилгонуудые Советскэ Союз урдаа табиба. Эдэ асари ехэ социальна зорилгонуудые шиидхэлгэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ арга олгохо байна. Буу зэбсэгүүдые хуряахын, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхахын түлөө, хүн түрэлтэндэ амгалан тайбан байдал хангахын түлөө, хүн түрэлтэнэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые бүтэмжэтэй һайнаар шиидхэхын түлөө тэрэ эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй дүнгүүдые, Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн элидхэлые дэлхэйн арад түмэн шэнжэлхэдээ, нигэжэ тэмдэглэнэ.

СОФИ. КПСС-эй XXVII съездын һүүлээр совет общестьын бүхы һалбаринуудта — политическэ, экономическа ба оюун ухаан бодолой һалбаринуудта ехэ хубилалтанууд боложо байна гэжэ М. С. Горбачев КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглээ гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. Нийтын хүгжэлтэ улам эршэдхэгдээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, үргэн олониитын политическэ ухаан бодол улам һалбаруулан бадаруулагдаһан байгаа. Совет коммунистнуудай съезд дээрэ эрилтэ ехэтэй, үнэн зүб, шүүмжэлхы ёһоной шанга хөөрэлдөөн болоо һэн. Энэнь хүнүүдые бодото хэрэгүүдтэ элсүүлэн зоригжуулһан байна. 1986—1990 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын табан жэлэй түсэб арадай ажахыда үндэһэн хубилалтануудые хэхыень, арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулхын тула эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхахыень совет арадые зоригжуулна.

ПРАГА. СССР-эй арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб хадаа партиин XXVII съезд дээрэ тодорхойлогдоһон экономическа ба социальна политика бэелүүлгэдэ асари ехэ алхам болоно гэжэ «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ. Совет арадай гадаадын политическэ хараа шэглэл тухай хэлэхэ болоо һаа, энэнь буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, ядерна зэбсэгтэ хүсэнүүдые усадхаха, амгалан тайбан байдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүдые үшөө дахин тодо хурсаар батална. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэһэн элидхэл соо Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй хүдэлмэридэ, тэрэнэй дүнгүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгтэбэ. Иимэ сэгнэлтэ хэхын тула бүхы үндэһэ баримта бии: социалис хани харилсаата оронуудай бата нэгэдэл, нягта жагсаал Будапештдэ гүйсэд харагдаа һэн. Энэнь социализмын уласхоорондын политикые баяжуулна, дэлхэй дээрэхи оршон байдалда тэрэнэй ябуулгануудые бүри хүндэтэй болгоно. Хүсэндөө, ядерна нюдаргадаа, һүйдхэлтэ ябуулгануудтаа найдажа, гаргуу муухай ябуулгануудые үүдхэдэг США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй хараа бодол эрид шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Советскэ Союз, тэрэнэй ханинар болон союзнигууд арадуудай нангин һайхан хүсэл эрмэлзэлдэ, эдэбхи үүсхэлнүүдтэ харюусаһан ябуулгануудаа эдэбхитэйгээр бэелүүлнэ.

БЕРЛИН. Женевэдэхи үгээе ойлголсолгые СССР анхаралдаа абажа, США-гай «стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгые буруу һургэхын тула хүсэлэл оролдолго гаргажа байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь тэмдэглээ гээд, «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ. Мүнөө үеын үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэлгэһээ хулжаха гээшэ дэлхэй дээрэхи бүхы хүгжэлтэ дэбжэлтын хуби заяае аюул түбэгтэ оруулха гэһэн удхатай бшуу.

ВАШИНГТОН. США-гай президенттэй шэнэ уулзалга хэхэ арга боломжо бии. Энээнэй тула бодото хэлсээнүүдые баталха харгы замуудые нээхэ хэрэгтэй гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Пленум дээрэ хэһэн элидхэл соогоо мэдээсэбэ гээд «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ. Холбоото Штадуудай ябуулганууд, тусхайлбал, ОСВ-2 тухай договор сахихые США-гай арсаһан ушар уласхоорондын оршон байдалые улам шахардуу шанга болгоно. Ядерна туршалгануудые зогсоохо тухай совет шиидхэбэридэ Холбоото Штадуудай арсажа харюусаһан ушарые дэлхэйн арад түмэн сэдьхэлээ хүдэлэнгеэр, һанаагаа зобонгёор угтаба гэжэ М. С. Горбачев мэдүүлээ.

Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна ракетэнүүдые хизаарлаха тухай хэлсээнэй проектые М. С. Горбачев найруулһан байна гэжэ АП агентство дамжуулна.

ЛОНДОН. Буу зэбсэгүүдые хинаха талаар Москвагай хэдэн дурадхалнуудые оруулжа байһанайнь түлөө совет хүтэлбэрилэгшэ Вашингтониие буруушаан шүүмжэлбэ гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ онсолон тэмдэглээ гээд Рейтер агентство батална.

БОНН. Социалис оронуудай найруулан тодорхойлһон эб найрамдалта үүсхэлнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь шууд сэхээр шүүмжэлбэ гэжэ Баруун Германиин телевидени мэдээсэнэ.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН ФРОНТЫН ОЙ

КАБУЛ. Ороной нийтэ-политическэ эгээл олоной хабаадалгатай эмхиин — ДРА-гай национальна Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын байгуулагдаһаар табадахи жэлэй ойе афган арад эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэхые бэлдэжэ байна. Тэрэ 750 мянга гаран элдэб хүн зоной, ангинуудай, үндэһэ яһатан болон угсаатадай түлөөлэгшэдые нэгэдүүлнэ.

Афганистанай Арадай-демократическа партиин хүтэлбэри доро фронт ороной бүхы патриотическа ба түрүү хүсэнүүдэй ёһотойл түбынь болоо гэжэ НОФ-ой Центральна Соведэй Түрүүлэгшэ Абдул Рахим Хатеф ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Тэдэниие хойшолуулашагүй шухала революционно зорилгонуудые шиидхэлгэдэ элсүүлэн хабаадуулхадаа, тэрэ арадай засагай найдамтай үндэһэ һуури, Афганистанай ажалшадай нэгэдэл болон жагсаалай гэршэ жэшээ болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

САМОЛЁДОЙ ЭЗЭН

ПҮРБЭ Мункуев 1904 ондо Зэдын районой Дээдэ-Тори нютагта ядуухан һуудалтай малша айлай бүлэдэ түрэһэн намтартай. Тэрэ сагай эрхэ байдалаар үгытэй зон баяшуулай хүлһэншэ, зарсанараар «борьбоо бохиилгонгүй, нюргаа тэниилгэнгүй» хүдэлжэ, «хара хубияа хаадаг» гээшэ һэн.

— 12 наһатайһаа Балданай Мүнхэ эсэгээ дахажа, зунай элдин сагта зэлдэн нэмһэгээр, баян айлай олон малай үбһэ сабшажа эхилээ агша бэлэйб. Манай нютагай Баруун, Зүүн Соросто гэжэ газарнуудаар баяшуулай үбэлжөөнэй нэлэнхы ехэ хяаг ногоон эрьежэ унанхай, халюуржа харагдагша бэлэй. Десятина сабшахадамнай — нэгэ тогоон аарсанайл сэнтэй юм һэн даа. Үдхэнөөр хэнзэлжэ ургаһан буусын хяаг гээшэшни, сабшахада хүлһэ, хүсэ шоборхол шолмо юм бэлэй. Арба гаран десятина сабшажа хуряагаад, сомоод, боролжын оёорой булан тохойгоор өөһэдынгөө малаагшанда бухалшалха зүбшөөл абадаг бэлэйбди, хөөрхэйш даа,— гээд Пүрбэ Мункуевич энеэбхилнэ.

Гушаад наһатай ябахадань, Дээдэ-Тори нютагтань «Арбижал» гэжэ анха түрүүшын колхоз тогтоогдоһон байгаа. Тиигээд лэ Балданай Мүнхэтэн тэрэ ажахынгаа малшадаар гаража захалаа һэн.

— Анхан залуудаа нютагайнгаа Мархаа Норбо гэжэ үбгэндэ хуушан монгол заалгажа, тордиһогүй уншадаг, бэшэдэг болоһон намайе, хамтын суглаагаар колхозой завхоз болгоод, үнишье болонгүй түрүүлэгшээр һунгаһан юм,— гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Тэрэ сагай ангиин тэмсэлэй хурсадажа, манай хүдөө нютагуудаар хаа хаанагүй хамтын ажалай тогтоогдожо байһан үе гээшэ һэн. Улад зондоо уншажа һонирхуулха зүйлнай «Буряад-Монголой Үнэн» газетэ байгаа юм. Тэрэ үеэр хуушан латаар гаража захалаа һэн ха. Һүртэй ондоо үзэг-хэлбэридэнь һүрхэйшье түргөөр дадагдаад орхёо бэлэй. Ёһотойл, юумэн бүгэдые түргэдхэлгын, халуун амисхаалтай үе гээшэ һаабза...

Пүрбэ Мункуевич тэрэ сагһаа хойшо арба гаран жэлдэ ажахынгаа тоо бүридхэгшөөр, бригадираар, түрүүлэгшээр ажаллаад, дайнай эхилхэдэ, сэрэгэй албанда татагдажа, түмэр замай батальондо гурбан жэл тухай заһабари, барилгын хүдэлмэридэ ябаа. Удаань бэеынгээ муудахада, албанһаа табигдаһаар нютагаа бусаа.

— Тэрэ үедэш даа, дайн дажэар түлэг хүүежэ байгаа. Колхоздомнай хүдэлмэриин гол хүсэн — бүһэтэйшүүл хуу баран фронт мордонхой һэн. Минии нүхэр Лубсамаа Цырендоржиевна тараан ажалай бригадада хүн зоноороо үдэр, һүниш гээшые илгадгүй шахуу эбэлсэжэ байгаа. Тэрэл үедэ намайе Борьёогой сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр томилһон юм.

— Самолёт бүтээлгэжэ Улаан Армида бэлэглэхэ хүсэлтнай хэзээ түрэһэн байгааб?

— Энэшни иимэ ушартай юм,— гээд Пүрбэ Мункуевич түргэн хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— 1943 оной намарай хуушаар гээшэ һэн ха. Улаан-Үдэдэ колхозой түрүүлэгшэнэрэй курсада ерээд байгааб. Нэгэтэ бидэниие Улаан-Үдэһөө холо бэшэ оршодог «Улаан Эрхирэг» колхозой митингдэ абаашаба гээшэ. Ушарынь хадаа, тэрэ колхозой гэшүүд өөһэдынгөө мүнгэ зөөри суглуулжа, дайшалхы самолёт бүтээлгээд, Улаан Армида бэлэглэхэ үдэрынь байгаа ха юм. Ехэшье олон зоной хабаадалгатай митинг-суглаан болоо һэн, ёһотойл һайндэр мэтэ. Тэрээн дээрэ партиин обкомой секретарь А. У. Хахалов, колхозой түрүүлэгшэ Санжиев болон бусад дүлэтэ халуун үгэнүүдые хэлээ һэн. Тэрэ үедэ минии сэдьхэл бодол ехэл хүлгэжэ, илалтын түлөө, амгалан һайхан ажабайдалай түлөө үнэн сэхэ ажалаараа олоһон мүнгэ зөөриеэ нэгэдхэжэ, гүрэн түрынгөө хэрэгтэ зорюулжа байһан зоной үүсхэл эдэбхеэр аргашьегүй омогорхоо бэлэйб. Тиигээд лэ митингын түгэсхэлдэ ендэртэ гаража: «Харшан дайсаниие хамха сохин туужа ябаһан алдарта Улаан Армидаа өөрын зүгһөө мүн лэ дайшалхы самолёт бүтээлгэжэ, ойрын сагта бэлэг болгон бариха байнам», — гэхэдэмни, улад зоной альга ташалга, хүгтэй үгэнүүд удаан зэдэлээ бэлэй,— гээд, Пүрбэ Мункуевич миһэрнэ.

Уданшьегүй курсаяа дүүргэһэн түрүүлэгшэ түрэл нютагаа ошожо, улад зондоо ушар байдалаа хөөрөө һааб-за. Тэдэньшье хэмгүй гайхан, баясан дэмжээ һэн. Тиигэжэ нүхэр Мункуев өөрынгөө, мүн хадамайнгаашье нэрэтэ хони, малнуудые, гэр байрануудые хуруу хухадгүй хуу дууһыень худалдажа, 300.000 түхэриг болгоод (мүнөөнэйхеэр 30.000 түхэриг) банкда оруулжа, дайшалхы самолёдой захил хэһэн байгаа.

1944 оной мартын 3-да, захил-самолёдойнгоо бэлэн болоһые дуулахадаа, Пүрбэ Мункуевич Улаан Армида бэлэг барихаяа байһанаа оронойнгоо Оборонын Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ И. В. Сталинда мэдээсээ һэн. Үнишье болонгүй иимэ харюу абтаа: **«БМАССР-эй Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр П. М. Мункуевта.**

Улаан Армиин Агаарай Хүсэнүүдтэ һанапаа табижа байһанайнгаа түлөө, Пүрбэ Мункуевич, Улаан Армиин баясхалан, минии амаршалга хүлеэн абыт. И. Сталин».

Дурсагдагша телеграммын удаа П. М. Мункуевтан бүлөөрөө сэрэгэй частьда ерээ һэн. Тэндэ эмхидхэгдэһэн баяр ёһололой митинг дээрэ шэнэхэн бүтээлгэһэн сэрэгэйнгээ самолёт дайшалхы лётчигто дамжуулаа бэлэй.

— Самолёднайшье 250 мянганай болоһон юм. Үлөөшэ 50 мянгыень Оборонын жасада оруулһан хүм. Далинуудтаа, һүүл дээрээ аржагар хурса табан хушуунуудые зуруулһан, мүн фюзеляжайнгаа ташаан дээгүүр: «Бидэ илахабди! Баатарлиг Улаан Армида Буряад-Монголой АССР-эй Зэдын районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр П. М. Мункуевһаа» гэжэ аржагар бэшэгтэй самолёдойнгоо досоонь ээлжээгээр һуужа үзээбди. Аятайл юм бэлэй.

Эгээл тэрэ хирэдэ сэрэгэй лётчик самолёдой дали, дээрэ гаража, штурвалдаа һуухаар зэһэбэл даа. Намайе «һууһаараа һуу, самолёдойнгоо хурдые үзэхэшни гээшэ» гэлдэжэ зонууд дарья табилдаба. Ай тоймог, аймхай золиг тиихэдэ түргэхэн жэхыжэ бууша-һан хүм. Мүнөө һаань даа, 82-тойшье һаа, гоёл гэжэ хатаалаад үзэхэ байналби даа,— гээд үбгэжөөл ташаганаса энеэнэ.

Дайгаа даралсаад, энэ нэрэтэ самолёдоорни Буряад орондомнай алдар солотой буужа ерээрэй гэжэ залуухан сэрэгэй лётчигые энхэрэн тэбэрижэ үреэгээд, самолёдойнгоо ташаандахи табан хушууе эльбэн үдэшөө бэлэй. Тэрэ лётчигынь фронт зориһон замдаа Буряад нютагууд дээгүүр габшагай түргэн эрьен ниидэжэ, самолёдой соло дууданһан мэтээр листовконуудые үрхируулһэн байгаа. Тэдээн дээрэнь мүн лэ «Зэдын районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр П. М. Мункуев өөрынгөө мүнгэ зөөреэр баатарлиг Улаан Армидаа самолёт бүтээлгэжэ бэлэглэбэ» гээд бэшээтэй һэн.

— Тэрэ үедэ, минии һүүлээр, Ивалгын аймагай Харганаа нютагай улад зон хүл мүр боложо, мүн лэ дайшалхы самолёт бүтээлгээд, армида бэлэглээ бэлэй. Дайсанаа даралсажа самолёт бүтээлгэхэмни гэхэдэ, хүн зон гээшэ патриотическа эдэбхи үүсхэлэй аргагүй ехэ сог залитайгаар дэмжэдэг, аха аргаараа туһалхые оролдодог байһан юм,— гэжэ үбгэжөөл омогорхон тэмдэглэнэ.

1979 ондо Пүрбэ Мункуевичай 75 наһатай болоходо ССР Союзай Агаарай Сэрэгэй Хүсэнүүдэй Политическэ управлени тэрэниие урижа, Москвада һонин уулзалга эмхидхэһэн, түб хотын түүхын үзэсхэлэнтэ газарнуудтай танилсуулһан байгаа. И. Сталинай тэрэ үедэ эльгээһэн телеграмма болон Советскэ Союзай Герой, Военсоведэй гэшүүн, Агаарай Сэрэгэй Хүсэнүүдэй Политуправлениин начальник, авиациин генерал-полковник И. Мороз гэгшын гар табилгатай Хүндэлэлэй грамота гэхэ мэтэнүүдые үбгэжөөл наринаар хадагалжа байдаг.

Пүрбэ Мункуевич мүнөө үндэр наһатайшье һаа, сарюун хүнгэн зандаа, зээ басаган, хүрьгэнтэйгөө, гушанартайгаа хамта Улаан-Үдэ хотодо жаргалтай һайхан ажаһууна.

— Тэрэ истребитель-самолёт тухай, тэрэниие минии гарһаа абажа залаад, уряа бэшэгүүдые буряад нютагуудаар сасаһаар фронт мордоһон залуухан лётчик тухай мэдээнэй мүнөө болотор үгы байхань харамтай юм. Хэды тиигэбэшье гүрэнэймнай Агаарай Сэрэгэй Хүсэнүүдэй Политуправлени бэдэрэлгэ хэжэл байдаг. Хэр магад тэдэнэй хуби заяан тухай мэдээнэй олдоо гээшэ һаань, һүрхэйл һэн бэзэ. Манай хизаарай дайнай үеын түүхэдэ шэнэ баримта болон һонирхогдохо бэлэйл,— гээд, үбгэжөөл аалихан бодолгото болон, тамхияа носообо.

Эхэ оронойнгоо һүрөөтэ үдэрнүүдтэ агууехэ Илалтые арга боломжоорбо шэрээлсэһэн, дүтэлүүлэлсэһэн тэрэ үеын хүдөө нютагай үйлэдбэриин юрын хүтэлбэрилэгшэ, үүсхэлшэ тухай хөөрэхэдэ иимэл даа.

Б. ЖАНЧИПОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. М. Мункуев (1986 он); 1944 оной март һарада Пүрбэ Мункуев байгууһан самолёдоо бүлэтэеэ хамта сэрэгэй лётчигто дамжуулаад байна.

«ДАЙНАЙ ХОЙТО ТЭЭХИ ЖЭЛНҮҮДТЭ»

Буряадай АССР-эй арадай поэт, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Николай Дамдинов «Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ» гэһэн поэмэнүүдэй ном гаргуулба. Номдо нэрэ үгэһэн поэмэһээ гадна «Ажабайдалай һургаалнууд», «Залуу хүнэй зам» гэһэн поэмэнүүд энэ ном соо оруулагдаа.

Номдоо нэрэ үгэһэн түрүүшын поэмые уншахада, угаа һонин байба. Дайнда ябажа, үхэхэһөө бэшые хуу үзөөд, нютагаа мэндэ бусаһан, авторай нэрлэһээр, «доро зүрхэтэй Доргоон дээрэ зүрхэтэй Дэмшэй хоёрой» дайнай һүүлээр юу хэһэн, яаһан тухай поэтическэ уран мүрнүүдээр домоглоотой.

Гэхэтэй хамта дээрэ зүрхэтэй Димидон Дэмшэй дайн соошье ушаралта ябадалтай орёолдоһон байнал! Эхэ оронойнгоо хилые бодхоогоод, баатар манай сэрэгшэд Баруун Европын гүрэнүүдые «хүрин тахалһаа» сүлөөлһэн алдартай. Баатар сэрэгшэдтээ хамта баруун тээшээ дабшалсан өөрынгөө халуун дайдые сүлөөлэлсэжэрхёод, хариин хүйтэн дайдаар алхалжа ябахадаа:

> **Дээрэ зүрхэтэй**
> **Дэмшэй-ахаймнай**
> **Дэлхэйн уужам ехые**
> **гайхан,**
> **Дуулим Вислын эрье дээрэ**
> **Дурлан алдажа мэгдэһэн**
> **юм.**
> **Нэрэ солоньшье мүнөө**
> **мартагдаа,**
> **Нэгэл багахан город һэн ха.**
> **Мойһон нюдэтэй, могойдол**
> **нарин,**
> **Уян ябадалтай, урин**
> **миһэлзэлтэй**
> **Тэндэхиин хашалгүй хүхюун**
> **эхэнэртэй**
> **Тээл-мээл үгэеэ андалдадаг**
> **болобо,—**

гэжэ уншахада, Дэмшэй-ахайн тогтуурингүйшэг абари зангай заха үзүүр бултайжа эхилнэ. Дайнай һүүлээр амгалан байдалай оршон байдалда тэрэмнай тааража ядан зобоо. Хэды олон мэргэжэл һэлгэжэ, амгалан байдалдаа өөрынгөө һуурие яажа Дэмшэй-ахайн олоһон тухай поэт холта шогтойхоноор аад, сэдьхэлэй дулаан ольһотойгоор хөөрэнэ.

Харин доро зүрхэтэй Донирой Доргоон яаһааб?

Үнэхөөрөөшье, «Донирой Доргоон доро зүрхэтэй»,— гэжэ командирынь тон лэ зүб тобшолол хэһэн байна гэжэ поэмые уншахадаа, лаб лэ ойлгохоор. Ченстоховой хабшуу талмайда гал дүлөөр сорьёжо байһан буудалдаанай үедэ үхэлһөө айнгүй «шэлүүһэн ангай шэнжэ гарган, эрбэд барасай эдиие харуулан» мүлхижэ ошоод, табатайхан үхибүү абарһан, дайнһаа бусахадань, үхибүүтэй болоод байһан һамгаяа хүлисэхэ сэдьхэлтэй, эсэгээ дайнда алдаһан, эхээ баһантажа, хазагай замда орожо захалһан Эрдэм хүбүүе эрэ янзаар сэхэлжэ абаһан, хариһаа, нютагтань ерэһэн этнограф-эрдэмтэ эхэнэрэй альбан-жэльбэн аашые, «добтолгонуудые» даажа, даруухан зантай хүнэй маягаар газаршьын үүргые дүүргэжэ шадаһан Доргоон тухай уншахада, үнэхөөрөөл доро зүрхэтэй хүнэй образ нюдэндэ харагдана.

Эндэ хуурайгаар хөөрэхэдэ, поэмын шэмэ шүүһэн һалашана даа. Тиимэһээ поэдэй шэнэ номые гартаа абажа, өөһэдөө иража уншаа һаа, һураггүй дээрэ байха гэжэ уншагшадтаа дурадхаха байнаб.

Буряад арадай оньһон үгэнүүдые залуу үетэндэ һургаал заабари болгон, «аниб гэһэн нюдэндөө энеэб гэһэн ошотойхон, ямаан һахалтай яаралгүйхэн Дэлэг үбгэнэй» аманһаа шадамараар һубарюулан, «Ажабайдалай һургаалнууд» гэжэ поэмээ поэдэй «бэшэһэниинь» һонин байна.

Тиихэдэ «Залуу хүнэй зам» гэжэ поэмэнь мүнөө үеын хүдөө нютагта боложо байһан хубилалтанууд, эхэ эсэгынгээ наһаараа хэжэ ябаһан ажалые зэм дээрээ даажа абаха үүргэтэй залуушуулай үндэр харюусалга тухай мүн лэ уран гоёор поэт зугаална.

Николай Дамдинов. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ

Элдин хонгор дайдадаа эсэгэгүйгөөр үргаһан Эжэлтуев Эрхэтэ, колхоздоо олон жэлдэ парторгоор хүдэлжэ ябаһан Сэрэн Цыденович Гуржабээгэй басаган Оксана хоёр ёһотойл мүнөө сагай залуу үетэнэй түлөөлэгшэд болоно. Эдэ хоёр инаг дураяа холбон үри хүүгэдые үдхэжэ, нютагтаа эрхим хонишод болоходо тодорно.

Поэдэй эдэ поэмэнүүд тушаа эрдэмтэд өөһэдынгөө сэгнэлтэ үгэхэ гэжэ найдаад, шэнэ ном тухай мэдээсэхын тэдысэ, хуряангы энэ шэнжэлгэ бэшэгдэбэ.

М. ДАНИЛОВА.

Худөө нютагуудайнгаа

дунда һургуулиие

дүүргэгшэдтэ зорюулнаб

Тэрэ зун намда илангаяа налгай дулаан шэнгеэр һанагдаа һэн. Бидэ түрэл Захаамин нютагтаа 10-дахи класс дүүргэлгын шалгалтануудта бэлдэжэ байгаабди. Тала дайдаар ягаа улаахан сэсэгүүд һэрюун һэбшээндэ үлеэгдэн дуураажа һуудаг һэн. Бүри эртэхэнүүр бодожо, нюур гараа угаахаа дүтэхэн урдагша зүүн горхон тээшээ ходо ошодог бэлэйб. Ямар һайхан саг һэм. Горхоной эрьедэ ерэхэдэмни, тунгалаг урасхал шугы соонһоо мэлмэрэн гараад, ялалзан урдаһаар

ТАЛЫН СЭСЭГҮҮД

саашалдаг һэн. Эдеэлһэнэй һүүлээр хэрэгтэй номуудаа абаад, уужам талынгаа сэсэгүүд сооғүүр гансаараа ошодог һэм.

Талын сэсэгүүд! Таанад ямар гоёор сэсэглэнэт! Танай хангалтама үнэр тала, нуга, ойгоор анхилна. Би таанадые хараад, дура сэдьхэлээ хүдэлгэн, шүлэг зохёодог бэлэйб.

Талын сэсэгүүд! Талын сэсэгүүд! Үглөө бүри алтан наранай элшээр нойрһоо һэрижэ, аалихан долгилдог һэнта. Сэлгеэ уужам талын сэнхир холо оласаар харахадамни, алтан наранай элшэ доро долгилжол һуудаг һэнта. Таанад минии ажабайдалай сэсэгүүд гээшэт. Би таанадые шүлэгүүдтээ, дуунуудтаа ходол магтадагби. Зунайшье хангалтама һайхан үнэр намда ходол анхилжа байдаг. Ажабайдалайнгаа мүнхэ дүлэн болгон таанадые би ходо дуулажал ябадагби. Би таанадые зүрхэндөө зула болгон хадагалжа ябадагби.

Талын сэсэгүүд! Талын сэсэгүүд! Ягаа улаахан, сэнхир хүхэ, субад мүнгэн, алтан шарахан! Таанад минии урда ходол долгилжо байнат.

Тэрэ гэһээр олон жэлнүүд үнгэршэбэ. Тала дайдамнай оло дахин сэсэглээ, хадымнай зүүн горхон оло дахин үерлоо...

Бидэ түрэл һургуулияа өмжалтатайгаар дүүргээд, зүг бүхэн тээшээ таража, ажабайдалайнгаа харгы замуудые, нэгэ дураяа, дуратай ажал хүдэлмэриеэ олообди. Заримамнай түрэл нютагһаа гаража, уужам Буряад дайдынгаа ондоо нютагуудта ажаһууна, хүдэлнэ.

Талын сэсэгүүд! Би түрэл нютагтаа талынгаа сэсэгүүдэй һолбаржа, хадынгаа горхоной үерлэжэ байха үеэр ерэжэл байхаб. Зүрхэ сэдьхэлыемни уяруулаад, шүлэгэй мүрнүүдые шэбшүүлһэн талын сэсэгүүд, алтан наранай элшэ доро, дулаахан зунай үедэ ходол нигээд һалбаржа байхыетнай баясан хаража ябаһууб.

Сергей БАБУЕВ.

Дулгар ДОРЖИЕВА

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

* * *

Монгол хүнэй
Моринтой нэгэ амитайень
Мүнхэ байгаали
Энхэ наран доро харалай.
Анха нэгэ сагта
Анган үйдаһан зүрхэнэй
Ардаг жонон хараяа
Һанадаг аялгань соностоһоор.
Хүгшэртэроо жаргалаа,
Хүндэ гунигаашье зүдхэһэн,
Жонон харынгаа унахада,
Хонон эзэниинь үйдажа,
Дуулаа бэлэй.
Дуулаа бэлэй тиихэдэ удаан.
Дун сагаан талын эзэн
Дугшадалаа алдаагүй
Жонон хараяа дурсажа,
Һүүлһээнь абтаһан
Хилгааһан дээрэхэнэ
Юртэмсын эрьесэтэ ёһые
Юрын үзэгдэл мэтээр
Түүрээгээ гэхэл.
Молор дайдые үргэлжэ,
Һонор ухаан, сэдьхэлдэнь
Морин хуурай мүнхэ аялга
Һайхан бодол һануулаа һэн.
Монгол хүн
Морин хоёрой холбоое,
Молор дайдань
Һонин гэжэ һанаагүйл.

МҮНГЭН

Һэйхэлэй бүрүүлээр
Һэлмын үзүүрээр,
Һэргэг һонор ухаагаар,
Хэнтэг болзороошье
Хэгдэһэн мүнгэн байжа болоо.
Хэн мэдэбэ даа.
Альганай дулаагаар,
Ажалай хүнхинөөгөөр.
Архиин альбанаар,
Олдоһон мүнгэн байжа болоо.
Онсолон, хэн мэдэбэ даа.
Оһолынь олон гэгдэгшэ даа.
Хэндэшьеб золынь үлэнэ хаяа,
Хэндэшьеб хорониинь үлэнэ хаяа —
Оройдоошье үгы хадань мүнгэнэй
Оршолон ямархан байха һэм?

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД ТУХАЙ

Гоолоһ хэлэхэ болоо һаа,
Тоогүй тооһондол түмэн.
Дүлин харанхые соолон,
Дүүлин гэрэлтэхэ бодол.
Арад зоной зүрхэнэй
Алтан зула.
Амисхаалыень залгаһан
Агуу һудал.
Хүн хэдыш сэсэн бол,
Хүндэлжэ шагнаһай
тэдэниие.
Хүн хэдыш эрдэмтэй бол.
Хүсэ шадалыень хэрэглэһэй.
Оньһон хадаа эдэ үгэнүүд
Балайе харбаһан һомонууд
лэ.
Арадай хадаа эдэ үгэнүүд
Ажабайдалай мүнхэ номнол
лэ.

«СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ» ГАЗЕТЫН ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ УЛАСХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨН

АНДА НҮХЭДЭЙ АЛЬГАН ХАЛУУН

Пресс-конференци болобо

КПСС-эй ЦК-гай «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта арбадахи мүрысөөнэй эхилхын урда тээ Буряадай АССР-эй профсоюзудай соведэй заседаниин зал соо пресс-конференци үнгэргэгдэбэ. Партийна, совет, профсоюзай, комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд, спортын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, мүн гадаадын оронуудай спортивна делегацинуудые хүтэлбэрилэгшэд, тренернүүд «Сельская жизнь» газетын, манай республиканска газетэнүүдэй, телевидени болон радиогой корреспондентнүүд тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Буряадай АССР-эй профсоюзудай соведэй секретарь Л. Л. Болдонов пресс-конференциие нээхэдээ, табан социалис оронһоо ерэһэн айлшадаа халуунаар амаршалба. Буряад ороной ажалшад КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шармайн оролдожо байна. Бүхы һалбаринуудай ажалшадай һайнаар хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһыень энэ жэлэй табан һарын дүнгүүд элирхэйлэн харуулаа. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум, СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси социальна зорилгонуудта, тэрэ тоодо олониитын физкультура болон спорт эрхилэлгэдэ гол анхаралаа хандуулһан байна. Һаяхан Зэдын районой түб — Петропавловка тосхондо боложо дүүрэһэн республикын хүдөөгэй спортын зунай нэгэдэхи нааданууд энээниие тодо хурсаар гэршэлбэ. Хүдөө нютагуудта спортын материальна баазые бэхижүүлхэ, физкультура болон спортдо олониитые хабаадуулха гэһэн хоёр зорилго табигдаа һэн. Тиихэдэ үбэлэй иимэ наадануудые эмхидхэхээр хараалнабди гэжэ тэрэ оролто үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Пресс-конференци эхилбэ.

Асуудал. Энэ уласхоорондын мүрысөөе үнгэргэхын тула юундэ Буряад орониие шэлээ юм?

Харюу. Профсоюзудай һайн дуранай спортын бүлгэмэй бүхэсоюзна соведэй уласхоорондын таһагые даагша А. Г. Гурьянов: — Ороноймнай Европодохи хубида спортын элдэб зүйлөөр олон мүрысөөн үнгэргэгдэдэг гээшэ. Эгээл тиимэһээ «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө мүрысөөе үргэн дэлюун Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ эмхидхэхэ болоходоо, танай республикые шэлээ һэмди. Энэ талаар хэдэн шалтагаан бии байгаа. Тусхайлбал, танайда барилдаан үргэнөөр хүгжөөгдэнхэй, гадна өөһэдһөөтнай үүсхэл гаргагдаһан юм. Дэлхэйн эрдэни зэндэмэни болохо Байгал нуур мүн лэ хараада абтаа бэлэй. Урдандаа хабаададаг байһан оронуудһаа гадна, Финляндиин хүдэлмэришэнэй соведэй түлөөлэгшэдые мүнөө жэлдэ уряа һэмди. Зүгөөр тэдэ ерэхэ шадабагүй.

Асуудал. Энэ жэлэй мүрысөөн урда урдын жэлнүүдэйхиһээ илгаатай гээшэ гү? Илгаатай һаа, юугээрэ...

Харюу. Буряадай АССР-эй физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев: — Уласхоорондын мүрысөөнүүд арадуудай хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбооe бэхижүүлдэг юм. Анда нүхэдэй альган халуун гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Манай наадан энэ жэлдэ арбадахияа үнгэргэгдэжэ байна. Энэ жэлдэ тэрэ ООН-ой соносхоһон Эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ зорюулагдана. Тиихэдэ июлиин 4-һөө 20 хүрэтэр Москвада үнгэргэгдэхэ. Һайн хүсэл эрмэлзэлэй наадануудай урда тээ боложо байһаниинь һүлдэ ехэтэй. Юрэдөөл, манай мүрысөөн эб найрамдалай, хани барисаанай газар болодог байна.

Асуудал. Ямар команданууд, тусхайлбал, хэд мүнөө илажа гараха аргатайб?

Харюу. «Урожай» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй түрүүлэгшэ В. Е. Гармаев: — Энэ асуудалда харюу үгэхынгөө эхиндэ заншалта наадандамнай түрүүлэн илагшад тухай онсолон хэлэхэ хүсэлэнтэйб. В. Ринчинов, В. Абушеев, Аурел Нягу (Румыни), Г. Цыренов, Б. Цыренгармаев, Г. Манжуев, О. Дувчин, (МНР), А. Даудов, В. Вострецов болон И. Гармаев түрүүшын чемпионууд болоо һэн. Монголой, ГДР-эй, мүн манайшье ороной командануудай гэшүүд һайн һорилго бэлэдхэлтэй байхаар хүлеэгдэнэ. Залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Киру Думитру (Румыни), СССР-эй чемпионадай шанда хүртэһэн А. Самохин (Москва) болон бусад ерэнхэй.

Асуудал. Һүүлэй үедэ баруунай оронуудта профессионал-спортсменүүдые Олимпиин наадануудта хабаадуулха оролдолго гаргагдана. Энэ асуудалаар, та ямар һанамжатайбта?

Харюу. Польшын суглуулагдамал командые хүтэлбэрилэгшэ Ришард Марчевски: — Энэ хадаа Олимпиин наадануудай бүхы ёһо гуримуудые, нэрэ хүндые хазагайруулһан ябадал болохо гэжэ хэлэхэ байнаб. Олимпиин наадануудай нэрэ хүндые бузарлаха ёһогүйбди.

Асуудал. Ямар ёһо гуримаар командатнай бүридүүлэгдээ бэ?

Харюу. ГДР-эй спортивна делегациие хүтэлбэрилэгшэ Баумхауэр Клаус: — Энэ мүрысөөн манай ороной спортын жэлэй календарьта оруулагданхай. Эгээл тиимэһээ ажалай ехэ амжалтануудые туйлаһан хүдэлмэришэд-спортсменүүд командымнай бүридэлдэ оруулагдадаг. Мүнөө жэлэй ГДР-эй 4 чемпион, тусхайлбал, Йессе Майке, Яблонски Бернд, Кугель Понтер, Вольфф Франк гэгшэд хабаадахаяа ерэнхэй.

Асуудал. Республика дотор барилдаан, бокс, һур харбалга, хүнгэн атлетикэ һаяла хүгжөөгдэнхэй. Энээнэй тула түхэреэн жэлдээ һорилго бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэй. Иимэ ушарһаа харалгын ехэ залтай Спортын ордон хэзээ баригдаха юм?

Харюу. Республикын физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев: — Энэ мүрысөөн дүрэ буляалдалгын барилдаае хүгжөөлгэдэ тон ехэ удха шанартай байгаа. Үнгэргэгдэжэ эхилһэнһээнь хойшо манайда Европын 3 чемпион ургажа гараа, уласхоорондын классай спортын 7 мастер бэлдэгдээ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-00501 Заказ № 144. Индекс 04601